

Poština plačana v gotovini.

MLADOST

1 9 2 9

Kupujte pri lastnem podjetju!

DRUŠTVENA NABAVNA ZADRUGA V LJUBLJANI (LJUDSKI DOM)

ima v zalogi:

**vse potrebščine za kroj, telovadne obleke, telovadne čevlje,
poslovne tiskovine in knjige za odseke.**

Tiskovine za Čebeltco. — Zaloga knjig „Orlovske knjižnice“. — Zaloga vseh
potrebščin za šminkanje igralcev. — Sprejema vloge v Centralno Čebeltco.

Zahtevajte cenik!

Naša Sloga

Ljubljana, Poljanski nasip 10

izdeluje

orlovske zastave, zastave za Marijine družbe, cerkvene bandere, trakove, mašne plašče, baldahine itd. — Ima veliko zalogo svile in blaga za zastave ter za mašna oblačila itd. — Popravila se izvršujejo v najboljšo zadovoljnost. Cene nizke, postrežba točna. — Proračuni, načrti in pojasnila brezplačno

Naša domača

Kolinska cikorija

je izborna in izdatna
Zelo priporočamo!

TRGOVINA

MARIJA ROGELJ

priporoča veliko zalogo raznovrstnega blaga za plašče, obleko in perilo, brisače, namizne prte, servijete, cvilih, fine nogavice za otroke, dame in gospode in veliko izbiro domačega izdelka. Perilo za dame in gospode. Izgotovljene obleke in plašči za velike in male, predpasniki za odrasle in otroke iz listra, klota, kontenine in šifona. Blago dobro, prav nizke cene!

L. Mikuš, Ljubljana

Mestni trg števil. 15

priporoča svojo zalogo

dežnikov,
solnčnikov in
izprehodnih
palic

Popravila izvršuje točno in solidno.

POZOR

kje kupujete

KLOBUKE, SRAJCE

kravate, dež. plašče, dežnike in dr.
modno blago kupite najceneje pri

„AMERIKANCU“, Ljubljana, Stari trg 10

Edini slovenski zavod brez tujega kapitala je

Vzajemna zavarovalnica

v Ljubljani, Dunajska cesta 17

Sprejema v zavarovanje:

1. Proti požaru: a) raznovrstne izdelane stavbe kakor tudi stavbe med časom gradnje; b) vse premično blago, mobilije, zvonove in enako; c) poljske pridelke, žito in krmo.
2. Zvonove proti razpoki in prelomu.
3. Sprejema v novoustanovljenem življenjskem oddelku zavarovanje na doživetje in smrt, otroške dote, dalje rentna in ljudska zavarovanja v vseh kombinacijah.

Skupno premagamo skupne težave!

38505

III. A, b.

Blackout

"

XII. 1929.

population

MLADOST

LETNIK XXII

DECEMBER 1929

STEVILKA 12

MI

ALEKSANDER I.

PO MILOSTI BOŽJI IN VOLJI NARODOVI
KRALJ JUGOSLAVIJE

na predlog Našega ministra prosvete in Našega ministra vojske in mornarice, in po zaslišanju predsednika Našega ministrskega sveta, predpisujemo in proglašamo

Zakon o ustanovitvi Sokola kraljevine Jugoslavije.

§ 1. Za telesno in moralno vzgojo državljanov se ustanovi viteška organizacija pod imenom »Sokol kraljevine Jugoslavije«.

Članstvo.

§ 2. Član Sokola kraljevine Jugoslavije lahko postane vsak polnoleten in neoporečen državljan kraljevine.

§ 3. Razen pravih članov lahko pripadajo Sokolu kraljevine Jugoslavije sokolska deca in sokolski naraščaj.

§ 4. Sokolske zajednice

so: sokolska društva, sokolske župe in sokolski savez.

Sokolsko društvo je osnovna krajevna organizacija, ki vodi neposredno vzgojo svojih sokolskih pripadnikov na svojem področju.

Sokolska župa je višja sokolska zajednica, ki združuje več sokolskih društev.

Sokolski savez je najvišja sokolska zajednica, ki združuje vse sokolske župe kraljevine Jugoslavije.

Sedež sokolskega saveza je v Beogradu.

Sokolska društva.

§ 5. Sokolska društva vodijo društvene uprave, ki sestojajo iz starešine društva, njegovega namestnika, predsednika prosvetnega odseka, načelnika in načelnice, 5 do 10 članov in njihovih namestnikov ter 3 do 5 računskih preglednikov in njihovih namestnikov.

Sokolske župe vodijo uprave žup, ki sestojajo iz starešine, njegovega namestnika, predsednika prosvetnega odbora, načelnika in načelnice, tajnika, blagajnika, 5 do 10 članov in njihovih namestnikov ter 5 preglednikov in njihovih namestnikov.

Savez vodi savezna uprava, ki sestoji iz starešine, 5 podstarešin, od katerih zastopa starešino najstarejši po vrstnem redu imenovanja, iz načelnika in načelnice, vsak s tremi namestniki, iz predsednika prosvetnega odbora,

15 do 25 članov in 7 do 11 namestnikov ter iz 5 do 7 preglednikov in njihovih namestnikov.

Starešina saveza je prestolonaslednik kraljevine Jugoslavije.

§ 6. Savezno upravo imenujeta in odstavljata minister prosvete in minister vojske in mornarice v soglasju s predsednikom ministrskega sveta.

Uprave žup imenuje in odstavlja savezna uprava.

Uprave društev imenuje in odstavlja župna uprava.

§ 7. Savezni starešina in savezna uprava vodita vse delo Sokola kraljevine Jugoslavije in predstavljata vse sokolstvo.

Posvetovalna telesa savezne uprave za proučevanje in reševanje načelnih vprašanj so: glavna skupščina, odbori župnih delegatov in odbori župnih načelnikov.

Njihova sestava in delovanje bo določeno s statutom (§ 11).

§ 8. Sredstva za vzdrževanje sokolskih društev, sokolskih žup in sokolskega saveza sestoje iz: članskih prispevkov, dobrodelnih dajatev, volil in zadužbin ter iz podpor banovin in države.

§ 9. Sokolu kraljevine Jugoslavije lahko pripadajo učenci vseh narodnih, meščanskih, srednjih, učiteljskih in strokovnih šol.

§ 10. Minister prometa je pooblaščen, da predpiše s potrebnimi uredbami vozne olajšave za člane Sokola kraljevine Jugoslavije po drž. železnicah, državnih ladjah in ostalih državnih prevoznih sredstvih za izlete, skupščine in ostala poslovna potovanja Sokola kraljevine Jugoslavije.

Ravno tako se pooblašča minister za vojsko in mornarico, da s posebno uredbo predpiše olajšave glede obvezne službe v kadru za člane Sokola kraljevine Jugoslavije.

§ 11. Podrobnejše določbe o organizaciji in poslovanju Sokola kraljevine Jugoslavije bosta predpisala s statutom minister prosvete in minister vojske in mornarice v soglasju s predsednikom ministrskega sveta.

§ 12. Dosedanja društva za telesno in moralno vzgojo: Jugoslovenski Sokol, Hrvatski Sokol, Orel in Srbski Sokol, v kolikor bi se v 3 tednih od dne, ko stopi ta zakon v veljavo, ne ujedini ali ne stopili v »Sokola kraljevine Jugoslavije«, se ukinejo.

§ 13. Uredbo za likvidacijo teh društev bosta predpisala minister prosvete in minister vojske in mornarice v soglasju s predsednikom ministrskega sveta.

§ 14. Ta zakon stopi v veljavo in dobi obvezno moč, ko se razglasi v »Službenih novinah«. Tedaj prenehajo veljati vsi predpisi zakona, uredbe in naredbe, ki so v nasprotju s tem zakonom.

Naročamo Našemu ministru prosvete in Našemu ministru vojske in mornarice, da ta zakon objavijo, vsem Našim ministrom, da skrbje za njegovo izvršitev, oblastem zapovedujemo, da po njem postopajo, in vsem in vsakomur, da se mu pokoravajo.

5. decembra 1929. l.
v Beogradu.*

Aleksander, l. r.

Minister prosvete,
Bož. Maksimović, l. r.

Minister vojske in mornarice,
častni adjutant Nj. Vel. kralja,
armijski general,
Stef. C. Hadžić, l. r.

Videl in postavil državni pečat,
Čuvar državnega pečata,
minister pravosodja,
Dr. M. Srškić, l. r.

Predsednik ministrskega sveta,
Minister notranjih zadev,
častni adjutant Nj. Vel. kralja,
divizijski general,
Peter Živković, l. r.

* Zakon je objavljen v »Službenih novinah« dne 6. decembra 1929; št. 287.

Prosveta in vzgoja

Franjo Neubauer:

Dete božje pridi!

I.

Ali spet odpira
nební se obok?
Ali spet prihajaš,
Božji Ti otrok?
Pridi! Glej, na krilih
orlovskih se dvigamo
tja do solnčnih žarkov,
tam si srca vžigamo.
Ah, premalo nam je ognja!
Zimski mraz je tudi tam!
Izza mégel in oblakov
topli žar ne more k nam.
Ti odpri nebó,
Ti ogrej zemljó!

II.

V hlevček, na slamico
hočeš, Gospod?
Pridi k nam! Vabi Te
verni naš rod.
Vzklika in peva!
Smrečica seva,
sredi noči
v lučkah blešči!
Hiše so vse okrašéne,
sobe so vse razsvelljéne.
Nič siromašnih ni, vse so bogate,
tople in mehke, pripravljene zate!
Mah je poslan,
mehko počival,
sladko boš snival.
Pridi v naš stan!...
Lepša kot vsa stanovanja
srca so naša nocoj.
Kakor nikoli so vneta,
združena vsa so s Teboj.
Vemo: nikoli ne smemo
žaliti z grehom Bogá,
zlobi zapirati v e d n o
moramo vrata srcá.

Ali, — če greh je
vedno strašan,
hujše nocoj bi
bil kaznovan.
Ker najsvetéjši
ta je večer,
ko nam prinašaš
srečo in mir,
ko se bogata
Božja ljubáv
zemskih ni zbala
revnih nižav.
V tej naj bi noči
zloben, drzan
svojega gosta
žalil zemljan?!
Glávico nežno
zbadá naj greh?!
V jok izpreminja
naj Ti nasmeh?!
Dete presveto,
Tvoje noči
naj ne oskruni
podlost strasti!
V Tvoji ni nóči
mračnih temin,
da bi zakrile
grešen zločin!
Solnce tako ni
svello nikdar
kakor je rojstva
Tvojega žar!...
Bog si in človek,
rojen za nas!
Pesem naj vriska
v nočni Ti čas!
Himne pojémo
polne radósti
Tvojega rojstva
sveti skrivností!

Fantom za novo leto.

Kaj naj Vam, fantje, želim za novo leto? »Mladost« je list slovenskih fantov in ali Vam morem v »Mladosti« kaj lepšega želeti za novo leto kot mladost. Da, mladost Vam želim ne le za novo leto, za bodoča leta, za vsa leta do sivih las.

Mladost je pogumna. Poguma potrebujemo, da neustrašeno premagujemo vse težave, ki pogosto prihajajo že v vsakdanjem življenju, ki se pa včasih povečajo z izrednimi razmerami. Pogum ni potreben samo za vojno; potreben je še bolj za vojno življenja, ki jo mora vsak vojevati iz dneva v dan brez prestanka. In to je fantovski pogum, pogledati dolžnostim odločno v obraz in jih točno izpolniti. In to je fantovski pogum, pogledati izkušnjavam odločno v obraz

in jih strogo odbiti. To je torej boj življenja, da se ne le pogumno branimo, ampak še bolj pogumno premagujemo izkušnje.

Mladost je vesela. Kako že poje pesem? »Zapojmo le, saj smo mladi, saj smo mladi in zdravi. In kadar žalost mimo gre, pri nas se ne ustavi.« Ne le naše telesno zdravje, naše duševno zdravje je tista krasna gredica, iz katere klije najiskrenejše in najlepše veselje. Če imamo to zdravje, bo naša pesem mladosti donela osvajajoče, zmagujoče. S takim mladostnim veseljem bomo pritegnili v svoj krog druge tovariše. Naša fantovska družčina se bo širila. Dosti lepih pesmi smo se naučili. Radi jih bomo prepevali.

Mladost je čista. Prešeren je zapisal tako lepo o tej čistosti: »Le sveta, čista glôrija, ki véra dá jo, je prešla.« Le dotlej nam bo mladost cvetela, dokler jo bo pojil vrelec iz čiste duše. In ni je več mladosti, če ni več čiste duše. Zato, fantje, da bodo naše duše čiste, zatekajmo se k Njemu, ki je ves človeški rod očistil s svojo žrtvijo. Le On je moč naša in čistost naša.

Mladost je idealna. Vzvišeni cilji, lepi cilji; to so ideali mladosti in na potu za temi cilji ni dvoma, ni oklevanja, ni malodušnosti.

Ali sem preveč želel? Ali sem za novoletno voščilo prinesel fraze mesto življenja? Ali sem hodil po nebu, mesto po zemlji? Ne! — Vse te želje so realnost in morajo biti realnost za slovenske fante, če hočejo biti nositelji narodove bodočnosti. In vse te želje bodo zlata istina in čista realnost, če se boste, fantje, oklepali dobre fantovske družčine.

Dr. Joža Basaj.

Anton Komar:

Fantiči.

Povest.

XII.

Šlèk, šlèk, je strgal korenčka Martin, ki je z Janezom počakal na romarje. Kaplan je bil šel takoj z voza domov, ker mu je bilo še z Davidom govoriti. — Šlèk, šlèk, prav se vam godi, v samostan ste šli brez mene, pa vas niso marali potuhnjencev, kadar pojdem jaz, bom tam ostal dalje kot vi.

Polde je zabavljivca lepo poučil: Veš Martin, rekli nam niso nič, naj ostanemo, zato se nismo upali. Tam je lepo, kdor je za to. Prihodnjič pojdi z nami, mogoče te bodo vzeli za sorto, ker nimajo nobenega takšnega, da bi zabavljaj. Verjetno pa je, da ti bodo nasvetovali molk in molek za pokoro.

Molčati znam, moliti tudi, še srakam in kavkam bom za vzorec. — Martin si veliko upa.

Janez je obrnil pogovor k stvari. Vprašal je Vesela, ki je bil danes tih, a zelo dobre volje, ali bi hotel voditi tamburaške vaje.

Bom, če želite, je kratko pritrtil organist.

Torej ta reč je urejena, ja zaključil Janez. Še učitelja je povabil, naj sodeluje, nakar se je učitelj zapisal v Prosveto in se priporočil za drugo bugarijo.

Doma je rekla mati Janezu, ko je povečerjal: Janez, ne bodi hud, če ti reče: sin, oženi se.

Janez je pomislil, pa modro dejal: To ni tako lahko, kakor se vam zdi, mati.

Oh, otrok moj, da te moram pohujševati, če še nimaš z nobeno besede, pa reci eno kateri, saj beseda ni konj.

Res ni konj, ker bi rajši konja zgubil v tem poslu nego besedo.

Mar imaš že kakšno dobro misel?

Amen, mati, moja misel je Marička z Gradička.

Pa ji povej, moj sin, vesela sem, da si dobro zadel, to je spoštovana hiša; dekle je pravdansko, prijazno, veselo; oče je trden gospodar, hočejo ga za župana; bili smo na isti dan pri poroki in skupaj obhajali svatbo pri starem Hostniku, žal, da se je mladi tako popesijanal.

Samo to mi je mar, samo to, če bo dekle hotelo.

Verjemi, da bo; pri nas ni slabo; tam jih pa tudi več imajo, da bodo najstarejšo radi dali.

Sin in mati, oba sta šla zadovoljna spat.

Po tem takšnem pogovoru z materjo Janez ni mogel zaspali. Marička! Nikoli mu ni bila toliko približana. Rdeče jabolko za dečka, lahko ga doseže in utrga. Nekatero dekletovo kretnjo, nadvse ljubko, si je vtisnil v srce, ko je z drugimi fantiči gledal izpod lipe, kako so prihajali iz cerkve dekličiči. Nekaj tudi ve po Martinu, da se je živo zajemala za njegovo zdravje, ko je ležal v bolnici, Bog ji daj dobro. S to mislijo je zaspal.

Ali sanjalo se mu je, da je v gostilni, fantiči pijani, dekličiči razigrani, godec je zagodel in dvignil svet, vse je šlo plesat, le on in Marička ne, ostala sta vsak na enem koncu mize, Marička je bila videti žalostna, menda, ker je ni povabil na ples, a Janez se nikakor ni mogel odločiti za to povabilo, pa je harmonika, majavo se zaganjajoča v dva cepa, hreščala zasmehljivo: Fantič je trček, dekličič pa srček.

Prebudil se je, zvonilo je sveto jutro.

Janez ni takoj vstal, a ko je vstal, mu je prišla mati s pominjekom od svinjaka in ga kakor ženska, ki ne popusti več, kadar se je za kaj zavzela, trpko nagovorila: Ne morem več, najdi si pomoč.

O Marička, je brez jeze zaklel Janez, kaj ne bo miru.

Takrat je zaklenkalo. Mati je vedela: Umrta je sirota, tvoja teta na Vrhu, včeraj sem bila pri nji, komaj me je spoznala. Prav bo, Janez, da greš popoldne svojo teto, rajnkega očeta sestro, kropit.

Res je šel Janez, kakor je velela mati, na Vrh teto kropit. Ko je teto kropil, je skušal Janez iz njenega bledega obličja razbrati obraz svojega očeta, ker mu je mati trdila, da sta si bila zelo podobna, a izprevidel je, da imajo možje samo velike poteze, majhnih ženskih pa nimajo. Rajnke tete mož Lovro Hacin mu je postregel s kruhom in hruškovcem in ga zadržal do noči. Tako je Janez nekoliko vrtoglav z električno svetiljko po zamotanih potih v gozdu kolovratil do spotekljive kamenite steze, ki ga je nizzdol pripeljala v Gradiček, Maričkin dom. Spomnil se je zaželeno neveste, postal pred njeno hišo in pre-mišljal, kaj bi storil. Zaslišal je čuka, pa odločil: Naka, ne bom storil ne-umnosti, naj bo zavoljo Prosvete in Maričke. Tako se je premagal in brez kakšne zamude šel naprej. Ni bil dobro iz vasi, že sta mu naproti pripela dva s pijano kvanto. Ko bi bil kaj oglaril, bi ga bila bržkone opazila in zasramovala njega in Maričko. Tako sta mu pa celo voščila dober večer, ko sta ga spoznala, čeprav nista bila iz Prosvete. Vesel je bil, da se je tako izteklo. Nihče ne bo mogel grdit Maričkinega imena.

Ampak Janez ni bil navajen sanjariti in za ciljem, ki si ga je postavil, zdihovati. Po tetinem pogrebu je kar nabodel strica Tonica: Stric Tonic, ne zamerite, prosim vas, bodite dobre volje, ali bi šli z mano snubit.

Kaj, snubit, zakaj pa ne, se boš ženil, ka-li?

Mati silijo.

In ti rad vidiš, kajne? Kje raste tvoja rožica?

Marička je z Gradička.

Hehe, imaš dober nos, kdaj naj greva.

V četrtak, če vam je prav.

Oha, menda ne gori voda, takšna reč ne gre tako hitro, so motovila. Zakaj ravno v četrtek, dan pred božičem.

God je Adama in Eve, naših prvih staršev, če bi ne šli z mano, bi šel sam.

To ne gre, glej no glej, fantič pa tak, da ti ne morem odreči. Treba vedeti, ali bodo Gradičkovi doma. Dan je pravšen, mislim, da bodo. Po kosilu pridem pote.

Dobro, hvaležen vam bom, stric Tonic.

V četrtek sta res odšla in opravek opravila po vzorcu: Očka so dejali sedem sto, mamka pa, kaj bo to, in so dodali še sto. Marička se ni delala nevedno, ker je vse to slutila, pa je Janezu kar zrelo dala roko, ki jo je Janez pridržal z obema. Preživela je praznike s pripravami, zakaj zračunali so, da bo na svečnico poroka.

Kaj bi veliko omedlevali, se šemili in sladkali, saj so že ob Samovem času naši pradedje tako delali.

Janez je miren pričakoval svoje usode. Grenila in veselila ga je misel, da bo moral Prosveto zamenjati za Maričko.

Kako se je Prosveta lepo razrastla doslej, 77 fantičev šteje brez učitelja in kaplana. Janez jih je razdelil v sedem dekad, vsak enajsti je načelnik in odbornik. Sodil je, da je tako bolj pridno. Njegova dekada je bila za zgled, dasi je kajpak Martin svojo čez mero povzdigoval, res pa je, da je bila Martinova najslabša, prava poboljševalnica, le da je po višjem naključju bilo v nji dvoje najizvrstnejših podgorcev. Saj ga poznamo, Martina! Zelo je Janez priporočal knjižnico in uvedel obvezno določbo, da mora pri vsakem nedeljskem sestanku en član preprosto povedati vsebino kakšne prebrane knjige. Tudi tamburaši so krepko napredovali, znali so že dve precej dobro zabrenkati. Sedaj bo za Janeza vse glorijske konce; bilo mu je pri srcu kakor človeku, ki so mu povedali: Kdor ni za drugo rabo, naj varuje dom in babo. Ne pomaga nič, teleta teko in postanejo voli, da kaj zaležejo v narodnem gospodarstvu.

Vendar je Janez v Prosveti dosegel še pravi triumf. Fantiči so se zmenili in ga povabili v Dom na predvečer njegove poroke. Posadili so ga na oder za mizo z vsemi odborniki. Tamburaši so igrali svoji dve, nato so pevci zapeli »Oj Triglav«. Kaplan mu je v nekaj besedah blagrice pretil, učitelj častital. Janez ni vedel nič pametnega povedati, kot da odstopi. Tedaj so hribci zelo zakričali: Ne smeš!

Pustite ga, naj se oženi, je zaklical Martin, sedaj pa naredimo eno za Prečni dol. In začel je brundati z učiteljem in svojo dekada tako žalostno in smešno kakor pri pogrebu, in kmalu je brundala vsa soseska. Martin je končal z besedo: Tako umrje pravičnik.

Konec prvega dela.

Dr. Fr. Jaklič:

Po mnogih zmotah in zablodah.

XII. V težkih časih plamenica dogori.

Sv. Avguštin je kazal krščanskemu svetu prave smernice tudi ob napadih nasilnih barbarov.

Zapadnorimska država je takrat doživljala težke krize, ki so se čez dobrih 50 let potem, leta 476., končale s popolnim razsulom, ko je rugijski knez Odoaker pregnal zadnjega rimskega cesarja in si nadel nad Italijo kraljevski naslov.

Leta 408. je Rim ožarila še poslednja slava: mladi cesar Honorij je prišel v mesto slaviti zmago nad gotskim vojskovodjem Alarikom. Že dolga desetletja

Rimljani niso več imeli cesarjev v svoji sredi, dvor je bival v Milanu ali pa v drugih mestih; zato se je Honorijev vhod še tem svečaneje vršil. Po starodavni flamijski cesti je zopet donel težki korak legij in čulo se je hrzanje konj kavalerijskih zborov, ki so v bleščeči opremi povzdigovali zmagovalčevo parado. Vele mesto je doživelo zadnji odjek nekdanje slave.

V panonskih gozdih v družbi volkov pa je premagani Alarik dopolnjeval razbita krdela in tvoril nova. Ze leta 408. so njegovi sirovi barbari v rdeče pobarvanih ovčjih kučmah prihrumeli do Tibere in tako preplašili Rimljane, da jim je senat plačal težko odkupnino, da se je izognil plenjenju. In še drugo leto so Goti tako storili.

Tretje leto potem, leta 410., je pa Alarik odločno udaril, spoznavši vso šibkost rimske države in zavedajoč se neizrabljene sile Gotov. Obkolil je Rim

Orlovski odsek Hrušica s tremi prehodnimi darili.

in ga 24. avgusta ponoči med viharjem in gromom in bliski zavzel. Tri dni so njegove grabežljive tolpe ropale, pokončevale in klale. Sinove rimskih senatorjev so gotski konjeniki tirali privezane ob streme v tujino in robstvo. Nebroj meščanov se je potem iz Rima izselilo, lepe palače so zasamevale.

Res, da so Rimljani potem brž popravili mestno obzidje. Po celi državi pa je vstalo vprašanje, če je državni Rim res več in kaj bo s človeštvom potem, ako svetovna država propade.

Pogani so ob teh državnih nesrečah dolžili kristjane, da so oni vzrok vsega, ker se užaljeni rimski bogovi z gnevom obračajo od države, nad katero se dviga križ. Kristjani so pa klicali poganom: Izpreobrnite se iz svoje nevere h Kristusu, saj je le v njegovih načelih še možna rešitev! Žalostna sreča so hrepenela po odrešilni misli in besedi.

Celih 14 let je sv. Avguštin zbiral svoja razmišljanja ter jih zbral v svojem veledelu »De civitate Dei«, »O božji državi«. Neizčrpna zaloga obrambnega in napadalnega orožja zoper pogansko mišljenje in življenje je v tej knjigi. Hiponski mislec je opozarjal na minljivost vseh človeških ustanov, priznal

je tudi možnost razpada rimske države. Klical je, da se naj človeštvo oklene Kristusa, ker to, kar je božjega, se ne postara, ampak je večnostno. Veličastna je ideja rimskega svetovnega gospostva, a še vse višja so mu Kristusova načela, saj uravnavaajo časnost in večnost.

Sv. Avguštin se je potem že mislil umakniti iz javnega življenja, pa se ni mogel: po l. 412. je moral braniti katoliški nauk zoper arianizem, ki je tajil božjo naravo Kristusovo in ki so ga novopriseljeni barbari bili sprejeli in znova širili, ter zoper pelagiance, ki so sejali zmotne nazore o milosti.

In še ena, najtežja naloga je čakala svivolasega škofa:

Preko Francije in Španije so bili vpadli divji germanski arianski Vandali v severno Afriko, njim so se brž pridružili tamošnji, od Rimljanov podvrženi narodi in nad latinskim življenjem severne Afrike so se zgrnili težki časi. Tako kruti so bili ti Vandali, da so razsekavali nebogljeno deco pred očmi mater ali pa so jih za nožice vihteli ob trde skale. Cvetoče, kulturne pokrajine so se za njimi izpreminjale v puščavo in ime Vandal še danes znači višek barbarskega vojnega nasilja.

Cerkve so si bile do takrat nabrale precej imetja in uspešno vršile dela usmiljenja. Duhovščina je živela v skromnosti in uboštvu, barbari pa tega niso razumeli, zato so škofo in duhovnike nabadali na kopja in sulice, da bi izsilili kar največ zakladov. Rimski višji vojaški poveljnik Bonifacij se je zelo dvoumno vedel, poročen je bil celo z vandalsko princezinja in je začasno obrnil svojo armado proti rimski državi. L. 429. so Vandali ustanovili v Afriki mogočno kraljestvo s prestolnico Kartagino.

Še istega leta so začeli oblegati Hipon, kamor se je bil umaknil Bonifacij, potem ko se je bil na Avguštinove opomine zavedel svoje dolžnosti in odgovornosti do katoličanstva in do države. Vandalske ladje so se uvrstile v pristanišču, armada je pa obstopila mesto od suhega. Škof Avguštin bi bil lahko pravočasno zbežal, pa ni hotel in tudi svoji duhovščini ni pustil oditi, ker pastirji naj bodo tam, kjer so ovce. Vdal se je v božje namene, ponavljajoč psalmove besede: »Pravičen si, Gospod, in pravične so tvoje sodbe.«

V tretjem mesecu obleganja je starček obel za mrzlico, ki so jo bili zanesli Bonifacijevi vojaki ter se je v vročini še tem hitreje širila. Na bolniški postelji je vroče molil k Bogu za svoje vernike, da bi jim časna nesreča ne bila v večno pogubo, ampak da bi jo nosili po Kristusovih navodilih. Na stene si je dal napisati z velikimi črkami vrstice iz spokornih psalmov, da je njih resne misli imel neprestano pred očmi. Njegov prijatelj in poznejši življenjepisec, škof Posidij iz Kalame, je bil pri njem v obleganem mestu. Občudovati je moral duševno svežost in jakost, ki jo je bil ohranil sv. Avguštin do zadnjega dne, občudoval je pa tudi nadzemski mir, ki je dihal iz vse njegove osebnosti, ki je bila že 40 let tako čudovito lepo urejena v Bogu.

Dne 28. avgusta 430 se je poleg Posidija zbrala ob postelji oslabelega škofa vsa hiponska duhovščina. Skozi odprta okna so se čuli kriki oblegajočih barbarov, še bolj pa plač obleganih. Takrat so se pa plemenite, še vedno lepe poteze Avguštinovega obraza čudno zresnile in za vedno umirile. Plamenica je dogorela. Sin je šel k ljubljeni materi uživat Resnico, Dobroto in Lepoto, o kateri sta oni večer v Ostiji tako dolgo govorila.

Zaključek.

Slovenski Orel! Ob življenju sv. Avguština vidiš, kako sladak je Gospodov jarem in kako vse lažje je Gospodovo breme, kot pa je breme grehov. Igo strasti in pregreh je neizrekljivo težko in grenko. Stroga nravnost in dušna vedrost in veselost sta si brat in sestra; kjer pa propadajo nravi, se tudi veselje gubi. Dokler je živel ta velenadarjeni, živahni in po ljubezni tako hlepečni Numidijec

razbrzdano in razvratno, je bila v njegovi duši le tema in nesreča, nemir in obup. Ko pa se je po silnih borbah moško dvignil iz strasti ter začel živeti po glasu vesti in navodilih Kristusa in Kristusove Cerkve, je postal velik in srečen sam v sebi. In kakor je bil v mladosti mnogim v padeč, tako je bil po svojem spreobrnjenju neštevilnim množicam v vstajenje, bodrilo in tolažbo.

Drugo leto bo krščanski svet slovesno proslavljajl 1500 letnico Avguštinove smrti.

Aleš Napret:

Sin in mati.

Ali si moreš predstavljati kaj lepšega in pristrčnejšega, kot je slika matere, ki objema svoje dete? Z vso blaženostjo se sklanja nad otrokom, trdno ga oklepajo njene roke in obenem neskončno nežno. Kot bi čuvala dragocen zaklad.

Mati in sin sta eno. Ni čuda da umetnika opaja ta naravna pristrčnost, da skušajo izkristalizirati vedno nove lepote o materinsko-otroškem razmerju na svojih slikah. V svoji zbirki imam celo vrsto slik, ki predstavljajo nebeško Mater z Detetom.

Drugo pa je razmerje do matere, ko otrok doraste. V doraščajočem sinu se zbudi samostojna moč in svoja volja. Materina skrb za njegovo srečo mu je nadležna. Rad bi stal na svojih nogah. Odrta se od njenega srca in hiti ven v svet. Pokorščina mu je v oviro, zdi se mu nemoško, da bi se držal še naprej materinega krila. Fant gleda svoje cilje pred seboj, ki ga kličejo in mičejo, polnijo njegovo domišljijo. Materin svet je zanj majhen svet, mati mu je starokopitna v svojih nazorih. Nekega dne mu pride pred oči mlado dekle in prestopi prag njegovega srca in podoba materina obledi.

Vzgojitelji, ki imajo opravka z moško mladino, pravijo, da postane mati včasih doraščajočemu sinu lahko nevarna. V tem zmislu namreč, da lahko pozabi, da ima pred seboj že doraslega sina. Rada bi ga obranila vseh naporov in vsega boja z življenjem, kot bi bil še vedno mali deček. Včasih se ji to posreči, če fant ni vzgojen, ampak razvajen; če materina ljubezen ni razsvetljena ljubezen do sina; če ni v skrbi za njegovo bodočnost skrita sebičnost.

Zato mora sin včasih svojo voljo odločno in krepko zagovarjati kljub upiranju materinemu in njenim solzam. Treba pa je to odločno voljo spraviti v sklad z otroškim spoštovanjem, ki ga je sin vsekdar dolžan materi. To pa ni vedno lahko. Toda mladenič se ne more več držati materinega predpasnika, on mora v boj življenja.

Vzor v tem je mlademu možu Kristus. Ko je nastopil javno in začel življenje učenja in boja, tedaj je mati šla za njim v veliki skrbi. »Glej, tvoja mati je zunaj in te išče,« mu pravijo. In on odgovori: »Kdo je moja mati in kdo so moji bratje? — Glejte tu mojo mater in moje brate! Kdorkoli spolnjuje voljo mojega očeta, ki je v nebesih, ta mi je brat, sestra, mati.« (Mk. 32.—35.)

Pride pa v življenju tudi za resnega moža prej ali slej dan, ko se začne ozirati naokrog in zahrepeni nazaj po miru materinega naročja. Krščansko izročilo in umetnost polagata mrtvega, s križa snetega Kristusa v ljubljeno naročje Matere Marije.

V resnici plemenit, blagomislec sin ne čaka, da bi ga šele nesreča in prevara in bolezen pripeljala nazaj k materi. Nikoli ne pozabi, da ga je nekoč v naročju nosila in mu v smrtni nevarnosti darovala življenje. Misli tuintam nazaj na tiste boleestnosladke ure, ko ga je dala svetu. Misli na žrtve in skrbi, ki so bile za mater samo ob sebi umljive. Misli, kako ga je hranila, gojila kot svoje lastno življenje.

Plemeniti sin skuša boječo skrb materino razumeti, saj ni nič drugega kot izraz brezmejne ljubezni. Morebiti imenuje sin to ljubezen nespametno; toda

ali ni, da ljubezen mora biti nespametna in da skoro neha biti ljubezen, če postane pametna, preračunljiva? Kadar kliče sina trda dolžnost in resnost življenja, da mora proč od matere, takrat vzame s seboj njeno čisto podobo in jo nosi v srcu. Materina podoba mu je v opomin, v tolažbo in varstvo v resnih, težkih, nevarnih urah.

Kar težko slišim, kdor začne pojasnjevati otrokom, posebej še dorastlim sinovom, da morajo biti hvaležni materi za njeno ljubezen. Ljubezen ni kupčija, da bi se dala poravnati z gotovo mero hvaležnosti. Kdor začne računati in pre-mišljovati, koliko hvaležnosti je dolžan za ljubezen materino, stori ljubezni in hvaležnosti krivico in raztrga najnežnejše vezi, ki jih je Bog sam sklenil.

Mati in sin pomenita eno. Ljubezen in zvestoba, ki jo sin izkazuje materi, je prav tako s a m o o b s e b i u m e v n a, kakor ljubezen, ki jo je izkazala mati otroku. Sin, ki je mater razžalil in jo zapustil, je do dna pokvarjen, ničvreden človek. V takem so umrla najlepša čustva.

Moj prijatelj mi je pripovedoval iz svojega življenja sledeče: Kot mlad dorastel fant sem nekoč razžalil svojo mater, ravno ko sem se odpravljaj na vlak, na daljšo pot. Zelo žalitve sem vzel s seboj na pot. Sram me je bilo v dno duše, da se nisem znal bolje premagati in da nisem bil plemenitejši. Zunaj v tujini sem kupil za mater darilo, ki je prav za prav presegalo moje moči. Stvar sem nosil s seboj po vlakih in pešpotih. In šele, ko sem doma položil dar materi v roke in videl v njenih očeh, da me je razumela, sem bil zopet vesel.

Znano je zadoščenje, ki ga je dal materi švedski kralj Karl XII. Pri neki gostiji je v pijanosti razžalil svojo mater. Drugi dan je vzel kozarec, napolnjen z vinom, šel je k materi in ji dejal: »Mati, odpusti mi razžaljenje od včeraj. Na tvoje zdravje izpijem ta kozarec vina. To je zadnji, ki ga pijem!« Besedo je držal. Od te ure naprej se je vzdržal vseh opojnih pijač. Tako je žalitev popravil s kraljevo plemenitostjo.

Če bi rad zvedel sodbo o kakem fantu, najprej povprašam, kakšno je njegovo obnašanje do staršev. Tu se fantov značaj pokaže v najjasnejši luči. Dober fant ni nikoli surov do svoje matere in pri vsej samostojnosti zna ohraniti spoštovanje do nje.

V. D.:

Tvoj in moj obraz.

(Po Lucas, Sei gut.)

Velika skrivnost je človeško življenje, zakaj vsak posamezni človek nosi v sebi povsem nekaj svojskega, česar drugi nima, v svoji notranjosti skriva stvari, katerih lepoto le redkokdaj odkrije, a tudi stvari, katerih slabost tako težko prikrije.

Vsa notranja duševna doživljanja pa človeka silijo, da jih v družabnem občevanju, v občestvenem življenju, v kakršnikoli družbi tudi odkrije.

In zdi se, da vsa se že tudi midva večkrat srečala v življenju in gledala vsa si v obraz. Pa kakšen si bil ti in kakšen sem bil jaz?

Ti! Kdo si ti?

Človek si, kot jaz, stvar in podoba božja si kot jaz in večkrat si v družbi z menoj. In tvoj obraz mi ne gre izpred oči. Pogledajva se in vsak svoj obraz bova dobila.

Ti!

Ti si mi oče in mati. Kot svoje življenje me ljubiš in svojo kri bi za me žrtvoval. Noč in dan misliš na to, kako bi mene osrečil. Veseliš se in jokaš se z menoj. Moja bol je tudi tvoja bol in moje veselje veselo odmeva tudi v tvojem srcu.

Ti si mi oče in mati. Toda, ah, tudi strme skale so med najinima srcema. Razburjenost in premagovanja teža na vse strani dihata mrzlotu kokor z ledenikov v visokih gorah. Trudno mi je življenje, zakaj ti me nočeš razumeti in tvoje strupene besede se držijo kot klop v moji duši in ni jih mogoče ozdraviti.

Ti!

Brat si mi in sestra. Tvoja ljubezen do mene je čista in lepa kot Soče kristalni izvir. Pri tebi sem srečen, bolesti sem poln, ko se je treba ločiti. In ko sem med drugimi ljudmi, je moja duša nemirna in močno hrepeni po tem, da zopet v tvoje oči pogleda. In če tvoje pismo dobim, od veselja vriskam.

Ti si moj brat in moja sestra! In skupno življenje s teboj je vsakdanji boj in bol, ki gloda. Bridko kot meč zvenijo tvoje besede in moje srce je globoko zadeto.

Ti!

Moj prijatelj in moja prijateljica si mi. Kot večernega zvonjenja mili glasovi sega tvoj glas v mojo dušo in v mojih prsih zapolje hrepenenje: sestati se s teboj. Mladostna, pomladanska moč vre iz moje notranjosti, svetlo in jasno sije solnce v mojo dušo, življenja dnevne teže ne čutim. V rožah se dnevni križi izgubijo, zakaj dobro vem, da teh ne nosim več s dm; ob moji strani je nekdo, ki me podpira in vodi, ki me krepi, ki z menoj potrpi, z menoj moli in z menoj se žrtvuje. Pri tebi lahko pozabim svojo bol, vse bolečine zamrò v moji duši. Kako lepo je življenje pri tebi! Da bi le vedno tako bilo!

Toda včasih temni nesporazum razdere ubranost najinih duš in bridka žalost se primeša sladki sreči. Pa tudi to včasih pride: Svete skrivnosti moje duše, ki jih je tebi, prijatelj, zaupala, ti v svet trobiš. To v resnici reže globoko in je med najhujšim, kar more človeka doleteti.

Ti!

Ti si eden od tistih, ki jih vidim, a jih ne poznam. Srečajo me, pa nikdar me ne pozdravijo; rad jih vidim, a oni mi pogleda ne vrnejo; zelo blizu so mi, a vendar tako daleč. Razumeti jih hočem, a njihovo srce ostane za me knjiga s sedmerimi pečati.

Ti!

Eden od tistih si, ki se pri ravno istem delu najdeva in delava v isti delavnici. Kakor soseda sva in svoje skrbi in težave svojega srca drug drugemu potoživa. Zvesta stanovska tovariša sva, vendar brata še nisva, zakaj najina pota gredo po delu daleč vsaksebi, a najina srca še bolj.

V istem »Domu« katoliških mož in fantov in deklet in ženà se trudiva, a po končanem razmišljanju in delu kjerkoli v tej hiši se razideva in pozabljava se.

Si med tistimi, ki s svojimi neslanimi dovtipi delo mučno ustvarjajo; si med tistimi, ki nesramno mislijo in govorijo, da se v njihovi bližini lahko omadežuje. Kot da bi bil otet iz verige in bil rešen težkega pritiska, kadar si odsoten; a tvoj prihod mi je v bridkost.

Ti!

Lahko si pri tistih, ki mi v obličje lepo in prijazno govorijo, v resnici pa so grabežljivi volkovi. V svileni prijaznosti prideš k meni, kadar me rabiš, tvoj jezik je sladak kakor prijateljski in tvoj smeh me vabi v solnčno ubranost. Toda predobro vem, da se v tvojih prsih skrivajo temni in črni načrti.

Ti!

Tudi ti si med tistimi, ki vedno in porsod zgago delajo in čez vse zabavljajo. Nič ti ni všeč, najmanj pa to, da bi se midva kdaj srečala. Ali misliš, da je to prav?

Pa tudi to se trudiš, da bi me drugi zasovražili. Oster je nož tvojih besed in globoko me režejo in zbada me tvojih besed ostro kamenje, ki ga mi na pot nasipaš.

Ti!

Ti si med onimi, ki so nad menoj. Gospodovalno in prešerno se držijo. Pa tudi oblastno; kakor da bi bil drugačen človek kot jaz. Tvoje misli in zapovedi morem izpeljati ali so dobre ali zanič, ali so kaj vredne ali povsem samopašne.

Ti le nase gledaš in z mojo srečo ali nesrečo se igraš.

Ti!

Dobim te med tistimi, ki so mi zoprni radi čudaškega, vsiljivega, domišljavega, bahaškega in nadutega obnašanja in katere težko prenaša vsa okolica radi brezdolja, površnosti in zamerljivosti.

Ali tudi tak si, da obsojaš, kar jaz odobravam; da hvališ, kar jaz obsojam; da je lepo, kar jaz smatram za grdo; da ljubiš, kar jaz sovražim; da iščeš, česar se jaz izogibljam in se boriš proti temu, kar jaz pozdravljam.

Ti!

Kako bi bilo lepo življenje med nama, če bi oba vršila svojo dolžnost, ako bi naju vezala čista in plemenita ljubezen. V moji duši bo svetlo in veselo, če bova vzajemno šla proti cilju. Pa tudi ti boš vesel in srečen!

Vidiš, to je življenje na svetu: Mešanica misli in čuvstev, načrtov in nad, zatajevanja in želja, sovraštva in ljubezni, dobrote in sporazuma, slepote in nerazumevanja, mešanica jeze in razkačenosti se kuha in peni vsevprek.

Treba pa je do vseh ljudi, iz katerih vse to morje lepega in grdega vrè, svoje stališče zavzeti.

In iz davnine, skozi stoletja in tisočletja kliče in opominja glas: »Glej vsi ti so tvoji bratje in sestre. Vsak je tvoj bližnji. Vsakemu moraš nekaj dati.

Vsak od teh pričakuje tvoje ljubezni — s hrepenečimi očmi gleda na tebe.

In svete pravice imam jaz in vsak tvoj bližnji do tvoje vdane ljubezni, zakaj Bog mi je dal to pravico in tebi dolžnost, da se v ljubezni spoznava, da se v ljubezni trudiva in delava in v ljubezni povesod živiva.

Fant! Ali si našel sebe v teh vrsticah? Ako ne, prečitaj še enkrat in še dvakrat, da najdeš svoj obraz. Potem pa delaj v ljubezni v svoji družbi, v domači družini, v rodni vasi in župniji zastavi svoje mlade moči.

Povesod vidim tvoj obraz, brat; glej da ga ne umažeš!

Franjo Strah:

Med brati Čehi.

11. Praga sprejema...

Tako! Smo vendarle tu: v Pragi, na Wilsonovem kolodvoru. Vsi zdravi, vedri, navdušeno veseli. Točno po dveh dneh potovanja, 48 ur po odhodu iz Ljubljane.

Nestrpno sem hodil po peronu in pričakoval slovenskih izletnikov. Prišel sem namreč par ur prej iz Olomouca kot ostali izletniki. Opazoval sem množico pred kolodvorom, ki se je vsak hip večala. Gledal sem množico ljudi v kolodvorskih prostorih, na peronu. Vsi skupaj smo že težko pričakovali tiste ure, tistega trenutka...

No, glej jih, tu so!

Sem po tirih se je pomikala dolga vrsta železniških voz. Oba vlaka, prej ločena, sta se v Olomoucu združila in kot en sam vlak vozila vse Slovence proti Pragi.

Iz vozov so zanihale roke, so zatrepetale besede navdušenja, so se iztrgali kliči...

»Bog živi! Živio Čehi! Živio, Bog, zdar...«

In iz množice na peronu takisto. Tisoč glasov se je združilo v en sam klic, v en sam topel, navdušen bratski pozdrav:

»Pozdravljeni bratje! Zdar Bůh!«

Potem uradni pozdravi, govori, godba. Prišli so odposlanci bratskega češkega Orla, mestne občine praške, našega poslanštva v Pragi. Prišlo je tudi pevsko društvo

»Hlahol«, ki je pozdravilo zlasti našo »Ljubljano«. Prišel je tudi prijatelj Rogoz, vsem Ljubljančanom in vsej okolici Ljubljane znan gledališki igralec, ki je toliko let nastopal v ljubljanski drami, zdaj pa igra v Pragi v Narodnem divadlu (gledališču).

Potem smo stopili na ulico, pred kolodvor, v mesto.

Skozi Prago je odkorakala močna četa slovenskih Orlov in Orlic z zastavami na čelu. Vso pot do prenočišče so bili naši fantje in dekleta navdušeno pozdravljani. Ampak nekaj ni bilo našim izletnikom všeč: bili so trudni od dolgega pota, Praga je veliko mesto; dolga, kar predolga je bila pot skozi ulice do stanovanj. In godba, ki je hodila pred četami Orlov, je tako poredkoma igrala...

V višji nadškofijski gimnaziji so se izletniki utaborili in si uredili vse potrebno za spanje in bivanje, ki bo trajalo nekoliko dni. Uro, dve, nemara tudi nekoliko dlje je trajalo urejevanje; potem so sobe v višji nadškofijski gimnaziji po večini omrtvele. Izletniki so hoteli izkoristiti vsak trenutek, zato so brž hiteli na ulico, v vrvenje vele-mesta, po praških ulicah semintja, na pivo in praško šunko...

Mislím, da bi bilo popolnoma odveč, popisovati Prago do podrobnosti. Vsak izmed izletnikov jo je po svoje obhodil, po svoje občutil in doživel. Kdorkoli je mogel, si je

Praga: Mladci s kopji sv. Vavclava v sprevodu.

ogledal vse najvažnejše zanimivosti te res znamenite češke prestolnice, zlate Prage. Nekateri so v prvi vrsti zanimale cerkve, drugi so si spet ogledali najprej muzeje, razstave, gledališča. Tiste dni je bilo po praških ulicah možno opazovati prav zanimive skupine ljudi. Hodili so navadno skupaj, motrili ogromen promet, opazovali razkošne palače in okusne ter bogato založene izložbe. Sempatja je gruča obstala, se zanimala za smer te ali one ulice, buljila v priložen načrt mesta Prage, kazala s prsti — in se spet poganjala naprej, v tok vele-mesta.

V Pragi se je tistikrat zbralo na tisoče ljudstva malone iz vsega sveta. Zastopane so bile po večini vse države Evrope, vsi narodi. Mnogo je bilo zlasti Slovanov: predvsem Čehov iz vse republike in nekaj stotin iz Združenih držav Amerike; dalje Slovakov, Poljakov, Rusinov, Ukrajincev. Izmed Slovanov nas je bilo največ Jugoslovanov, predvsem Hrvatov in Slovencev. Hrvatje so bili prišli dan pred Slovenci v dveh vlakih preko Dunaja in Brna.

Češka državna vlada je na svoje stroške in na lastno inicijativo povabila k Svetovavclavskim dnevom v Prago mnoge časnikarje iz vseh važnejših držav Evrope. Med povabljenimi časnikarji so bili tudi zastopniki ljubljanskega »Slovenca« in zagrebškega katoliškega dnevnika »Hrvatske Stražek«.

Svetovavclavski orlovski dnevi v Pragi so bili mogočna prireditvev čeških katoličanov, ki je v vsem dobro uspela. Dvignila je silo in ugled vseh katoličanov sveta,

dvignila in razgibala je zlasti mlado orlovsko armado. Tudi nam Slovencem je praška prireditev zelo, zelo koristila. Ne samo radi sijajnih uspehov, ki so si jih v Pragi naši orlovski tekmovalci priborili, tudi drugače je praški izlet dvignil zanimanje vseh slovenskih ljudi za svojo orlovsko mladino.

12. Kaj je bilo v Pragi?

V prvi vrsti je bilo letošnje leto v celi Češkoslovaški posvečeno 1000 letnici smrti svetega Vavclava, kralja in svetnika češkega. Sveti Vavclav je imel za češko ljudstvo mnogo zaslug, bil je Čehom eden najboljših kraljev in vladarjev pred enim tisočletjem. Zaradi tega je ime svetega Vavclava zapisano v zgodovini češkega naroda na zelo častnem mestu. Ugledni svetnik pa je zapisan tudi v srcih vseh vernih Čehov, spomin nanj je enako svet in enako hvaležen vsemu ljudstvu. Radi tega je to znamenito obletnico praznovalo celokupno ljudstvo češkoslovaške republike s svojo državno vlado na čelu.

V okviru vseh slavnosti, ki so dale viden izraz temu visokemu jubileju in prazniku, so bili prirejani tudi svetovavclavski orlovski dnevi. V ta namen so se češki Orli več kot leto prej do podrobnosti pripravljali. Zbirali so poseben fond, ki je dosegel skoro milijon naših dinarjev in ki jim je omogočil dostojno opremo in ureditev ogromnega orlovskega telovadišča v Pragi.

Orlovski dnevi so bili razdeljeni na naraščajske in na glavne zletne dni. Naraščajski dnevi so se začeli že 28. junija, glavna dneva naraščajskih prireditev pa sta bila 29. in 30. junij.

Ker so se teh prireditev udeležili tudi slovenski mladci ter na njih vzbujali s svojo prisotnostjo dovolj zanimanja in pozornosti, menim, da bo čitatelje »Mladosti« zanimal tudi opis teh naraščajskih dni.

13. Še enkrat od kraja...

Hočem, da bo spis popoln. Zato začnimo spet v Ljubljani, in sicer z odhodom slovenskih mladcev v Prago.

Na ljubljanskem kolodvoru so se zbrali v četrtek opoldne. Ni jih bilo dosti, le nekoliko parov. Vodil jih je jeseniški kaplan Žagar, ker so bili mladci po večini z Jesenic.

Vlak je puhnil, potegnil, — že smo bili v Zalogu, v Zagorju, v Celju. V najlepšem popoldanskem solncu smo drdrali preko zelene Stajerske, skozi Maribor, Špilje, do Gradca. Dolg brzovlak so tu razdelili v dva dela: eden je sopihal dalje proti Dunaju, mi pa smo mu sledili le do Brucka na Muri. Tam smo zavili na levo v lepo gorsko dolino, ki nam je bila tako silno blizu... Vsa je dehtela po naših gorah, po naših zelenih gozdovih, po naši Gorenjski. Še nekaj časa nas je spremljala tiha Mura in solnčen dan, potem smo kmalu utonili v ozko sotesko in v noč. Brzovlak se je z vso silo poganjal v črno temo, le na večjih postajah smo nekoliko obstali.

Za nami je skromni Leoben, vsem slovenskim fantom iz svetovne vojne dobro znan, že smo v St. Mihaelu, v Selzthalu. Temna noč, ogromen kolodvor. Dobimo par novih vozov, ki jih je bil drugi brzec pripeljal skozi Koroško od morja, iz Benetk, iz Milana. Potem hitimo dalje v noč, enakomerno, tiho, brez prestanka. In dremljemo, dremljeno... Komaj občutim Linz, nekdanje glavno gornjeavstrijsko mesto. Bolj iz navade hitim na peron, si privoščim vrček piva. Plačam z avstrijskim šilingom, pol pesti drobiža dobim nazaj.

Potem dalje in smo skoraj na češki meji. Bo okrog polnoči. Prevozili smo strto Avstrijo od večernih do prvih popolnočnih ur. In vendar: mala Avstrija si je že opomogla od vojnih posledic. Dokler je bil dan, smo gledali in občudovali: vsepovsod elektrika, sama elektrika, težki, ogromni daljnovodi, močne žice, skozi polja in vrhove, po vseh dolinah. In tovarne in tovarne, dimnik pri dimniku, skozi polja pa asfaltirane ceste, težki avtobusi, promet...

Ponekod je v dolinah dihala ista romantika, kot smo je vajeni doma; opazil sem celo isti način spravljanja sena, kot je v navadi v naših dolenjskih in nekaterih notranjskih vaseh, tam okoli Sodražice, po Loškem potoku, na Blokah.

Še v jutranjem mraku smo prevozili Budejovice, južno češko mesto. Mimo otožnih, pustih pokrajin smo hiteli v gosto jutranjo meglo, ki je legla prav nad progo. Na vse plati ravan, ponekod močvirnata tla, nizki holmi, redko drevje.

Skozi vrsto dimnikov in očrnjenih zadimljenih hiš, po visokih nasipih čez praška predmestja, skozi predor pod Kraljevimi Vinohrady na Wilsonove nadraži.

Praga. Zjutraj, ura šest proč.

Na peronu pričakuje slovenskih mladcev skupina čeških mladcev v kroju. Naši dečki so v civilu, trudni so, neprespani. Vso noč vožnje imajo za seboj. Kratek, toda iskren pozdrav je izvršen. Nekaj odraslih Orlov je tudi prišlo, člani pripravljalnega odbora so. Na kolodvoru so čakali tudi slovenski fantje akademiki, ki študirajo v Pragi. Sežemo v roke, stisnemo, se že poznamo. Brž smo zgovorjeni, že hitimo ven, na cesto, v tramvaj.

Vsak svoja pota smo imeli. Ločili smo se vsak v svojo potrebno in določeno smer. Mladci naravnost v svoj kvartir, potem brž na Stadion, zakaj tekme naraščaja so se že začele. In naši mladi junaki, mladci z Jesenic in iz Maribora, hočejo biti zraven, hočejo stopiti ob bok svojim mladim tovarišem iz Češke, hočejo se poskusiti z njimi... Čeprav imajo vso noč potovanja za seboj, oni hočejo v tekmo z vsemi, ki so prihтели z vseh strani češke države.

Pa so šli tedaj. Po polnih 18 urah vožnje koj in naravnost na telovadišče, k tekmam naraščaja.

14. Naši prvi uspehi.

Na Stadionu se je bilo zbralo okrog 900 naraščajnikov iz cele republike. Tekmovali so kot posamezniki in v vrstah. Bile so predpisane vaje na bradlji, na drogu, skok v daljavo, v višino, tek, proste in skupinske vaje.

Najprej so tekmovali odseki v skupinah po 6 članov. Tem tekmam so sledile tekme posameznikov. Moramo reči, da so se naši slovenski mladci dobro odrezali. Kot vrsta so dosegli 6. mesto, med posamezniki pa je bil Stanko Ažman z Jesenic tudi 6.

Tekme naraščaja so se pričele ob pol osmih zjutraj, trajale so vse do prvih popoldanskih ur. Ves čas je vladal na telovadišču vzoren red, mladci in naraščajniki so hrabro in samozavestno stopali pred številne sodniške zборе. Prav vsi in zares so se dečki potrudili in pokazali resnično sliko svoje sposobnosti in vsega uspešnega in izdatnega orlovskega vzgojnega in telovadnega dela sploh.

Poleg slovenskih mladcev so v Prago prišli k naraščajskim dnem in tekmam tudi hrvatski mladci. Pripeljali so se v Prago v četrtek opoldne, dan pred našimi dečki, 26. junija. Ta dan opoldne so naši iz Ljubljane šele odšli.

15. Skozi Prago koraka 15.000 mladih...

Tako smo v Pragi preživeli prvi dan, petek, 28. junij. Mladci ob tekmah v Stadionu, jaz ob letanju skozi Prago, po ministrstvih, po različnih uradih, za mnogimi opravki.

Minule so tekme, minul je dan. Izšli so večerni časopisi, brali smo prva poročila, pisane pozdrave orlovski mladini, toplo pohvalo, uspeh tekem. Vsi praški časopisi so prinesli o naraščajskih orlovskih tekmah obširna poročila, nekateri tudi slike. Lital in brskal sem tudi po nam idejno nasprotnih časnikih, tudi v teh so bila poročila objektivna, s priznanjem pisana.

Kako bo jutri, me je zanimalo?

Zgodaj sem se prebudil, hitel sem na ulico, obletel sem ves prostor gori za muzejem in za Vaclavskim trgom, kjer so se že ob šestih zjutraj pričeli zbirati naši najmlajši. Veselo razpoloženje je vladalo tam gori v tistih ulicah in parkih, med zelenimi nasadi, v drevoredih. Naraščajniki so prihajali od vseh strani, vedri in korajžni. Zbirali in urejali so se v gručeh, v skupine, v čete, v eno samo veliko armado...

Hitel sem dalje skozi ulice, mimo muzeja in po Vaclavskem trgu nizdol, odpiral sem oči na vse strani in sem bil videl vsepovsod iste znake: vedro pričakovanje, neskončno zanimanje in navdušenje vseh onih, ki so bili prišli v Prago z naraščajem nastopat in opazovat. In — osvajat!

Pomislite: Praga je veliko mesto, je glavno mesto, je od nekdaj bilo globoko svobodomiselnost in katoličanom nasprotno mesto — zdaj pa se je v Prago zgnatla vsa katoliška mladina vse širne republike... Prvič se je to zgodilo, kar obstoji češko orlovstvo!

Praga se je bila razgibala, vsa je zaplapolala v zastavah, slovesno razpoloženje je zavladovalo v tistih dneih po vseh ulicah. Ves promet se je bil podvojil, potrojil, povsod si srečeval mlade, sveže, navdušene obraze. Vsega naraščaja se je v Pragi zbralo okrog 15.000. Dovažali so jih redni vlaki, pripeljalo je tudi šest posebnih vlakov. Vsak čas je pred kolodvori nastala gneča, je zastal promet, so se morali ustaviti tramvaji po ulicah, zakaj prihajali so od vseh strani in vsak čas orlovski naraščajniki v močnih skupinah. Godba jim je igrala na čelu, ponosno so korakali mladci...

Hodil sem bil iz ulice v ulico, znova in znova sem srečeval skupine dečkov in deklic, ki so v modrih srajcah in oblekah hiteli na zbirališče.

Glavni spreved naraščaja je bil napovedan za osmo uro zjutraj. Najlepši razgled na korakajočo armado orlovskega naraščaja je v Pragi na Vaclavskem trgu. Izpred monumentalnega muzejskega poslopja in njegovih stopnišč se proži gledalcu nizdol na trg res krazen pogled in pregled. Pražani to vedo in zato so bila stopnišča in vsi količkaj razpoložljivi prostori okrog muzeja in v bližini spomenika sv. Vaclava že zdavnaj pred napovedano uro natlačeni z gledalci.

Br. Dolansky me je bil prejšnji večer povabil za ta dan v pisarno in poslovne prostore podružnice moravske poljedelske zavarovalnice, ki nudijo takisto sijajen razgled na vse prostrani Vaclavski trg. Ob določeni uri smo se tamkaj zbrali nekateri tovariši od »Lidovih Listov«, ki so naš vodilni katoliški dnevnik v Pragi, br. Dolansky

in še nekaj bratov Orlov iz Brna. Za kontrolo, kako bodo pisali nasprotni časopisi, in zato, da sami ugotovimo kar najbolj točno število naraščaja v sprevodu, smo istega šteli trije.

Vseh naraščajskih orlovskih krojev je korakalo v sprevodu 13.360, zastav in naraščajskih praporov sem naštel 123, godb 12. Začetek in konec spreveda so tvorili člani Orli na konjih, v sredi spreveda pa so naraščajniki nosili v posebni častni četi lep spominski venec, ki so ga potem položili pred spomenik svetega Vavla, ko so korakali mimo njega. Vse naraščajske čete so poleg spomenika velikega svetca izvršile pozdrav, ob spomeniku je od ranega jutra ter ves čas spreveda stala častna straža članov Orlov v krojih in z dvignjenimi sabljami.

Nekaj veličastnega je nudila ta korakajoča mlada armada najmlajših. Korakala je mimo tisočev, ki so stali kot zagvozdni v gostem špalirju skozi in skozi ob vseh ulicah, korakala ponosno, enakomerno, mogočno in dostojanstveno, z živo zavestjo.

Bil je res krasen, nepozaben prizor, ko se je mimo spomenika svetega Vavla nizzol v trg nizala pisana množica modrih otroških srajc, rdeče zastavice mladcev, bela pokrivala dekletc... Skoraj eno uro se je zlivala živa modra reka v Vavlavski trg...

Naši slovenski in hrvaški mladci so se v sprevodu zelo postavili. Bili so od množice tople pozdravljeni. Le škoda, da je enoten vtis kazila neenotna obleka naših naraščajnikov. Dečki z Jesenic so imeli star naraščajski kroj, podoben skavtskemu, oni iz Maribora so imeli novejši po mojstru Plečniku zasnovani mladčevski kroj, hrvaški mladci pa so imeli najstarejši naraščajski kroj, rdeče srajce. Vsled tega so češki listi o nas različno pisali; niso namreč vedeli, kdo prav za prav so ti dečki. V različnih časnikih sem bral, da so bili to slovenski skavti, hrvaški Orli, ameriški slovenski naraščaj — in tako dalje.

Ves sprevod se je skozi praške ulice zlil čez Vltavo na Stadion, kjer se je naraščaj udeležil svete maše, nato pa po kosilu, ki se je vršilo kar na Stadionu, pripravil za popoldanski prvi javni nastop. (Dalje prihodnjč.)

Dr. K. V.:

Pljuča in telesne vaje.

Predvsem je važno za naše zdravje, da imamo zdrava, odporna pljuča in dobro srce. Z oglatim mišičjem težkih atletov nimamo kaj početi; tudi sami nimajo posebnih koristi od njega.

Moramo torej skrbeti, da pljuča utrdimo. Telesne vaje, kakor je znano, silno vplivajo v ugodnem smislu na naše telo in njegove posamezne organe. Že z enim samim pogledom lahko doženemo na sportnikovem telesu ta blagodejen vpliv; z raznimi merjenji in preiskavami pa to naše spoznanje še poglobimo in skušamo razumeti še prav posebno različen vpliv posameznih panog telesnih vaj na telo.

Kako delujejo torej razne telesne vaje na pljuča? Katere najmanj in katere najbolj?

Vrste se: 1. nič telesnih vaj; 2. težka atletika; 3. nogomet; 4. orodna telovadba; 5. lahka atletika; 6. boksanje; 7. plavanje; 8. veslanje.

Za nekatere je to čisto nova razpredelba! Kako so prišli sportni zdravniki do takih rezultatov? Potom preiskovanja zajetja pljuč (pljuča zrak zajamejo) pri velikem številu pripadnikov raznih panog telesnih vaj.

Z aparatom, spirometrom, merimo največjo množino zraka, ki jo more dotični v enem izdihu izdihati. In to zajetje pljuč je zelo različno! Gre od 1. nič telesnih vaj, kjer znaša 3350 cm³ zraka, rastoče preko prej naštetih panog do največje množine pri 8. veslanje, kjer je 5450 cm³ zraka. Znatna razlika, ki jo moramo upoštevati.

Vidimo in razumemo, kako ogromen je učinek nekaterih telesnih vaj na pljuča in do kakšne izpopolnitve jih morejo priversti.

Jasno je, da so taka pljuča odpornejša proti raznim pljučnim boleznim, od katerih imenujem najzavratnejšo — jetiko, belo smrt, strašno morilko tolikih mladih življenj. Navadno se vseli jetika v pljučne vršičke, ki so vsled svoje stisnjene lege manj zračeni in s krvjo oskrbljeni, torej manj odporni.

Z izvajanjem raznih telesnih vaj, sposobnih, da ravno pljuča pripravijo do čim večje razširitve, imamo v rokah nekako profilaktično sredstvo proti jetiki. Ne smemo seveda to razumeti tako, da tak človek jetike sploh ne more dobiti, tako ne; ampak težje jo utegne dobiti.

Tudi pljučnica se s takimi pljuči lažje preboli. Del pljuč, ki je vsled bolezni izločen od dihanja, lažje nadomestimo z ostalimi pljuči, ki so za tako delo sposobnejša kakor pljuča nevezbajočih, ki niso toliko razvita.

Pri ljudeh, ki imajo že od narave slabo razvit prsni koš, stisnjen, sploščen, visok, morejo biti take vaje še od posebne koristi, ker se v mladosti še celo da nekaj vplivati tudi na sam prsni koš in njegovo držanje.

Naše poklicno delo in z njim združeni napori ne zadostujejo za dovoljno ventiliranje pljuč. Treba je, v našem času, še posebnih dražljajev, da se naša pljuča do največje mere širijo, polnijo z zrakom in praznijo.

Ne smem pa izpustiti važnega dejstva, da panoge, ki zlasti vplivajo na pljuča, to je lahka atletika, plavanje, veslanje, boksanje če izvzamemo, izvajamo na prostem, v naravi, v vodi, na zraku, pod solncem. Tisoč novih sil, ki jih moramo ceniti in jih ne zametati. Nogomet tudi lahko prištejemo sem, četudi je orodna telovadba močnejša od njega.

Ta in pa težka atletika se navadno izvajata v zaprtih prostorih, telovadnicah, ki so zopet navadno skrajno nehygienične in vsled prahu, ki se dviga, in slabega zraka tudi vprav škodljive za naše zdravje. Najboljša telovadnica ne odtehta zelene trate in tekoče vode.

Težka atletika in orodna telovadba pa sta še za eno dejstvo slabša in manj vredna kot ostale panoge. To je napenjanje, pri katerem telovadec pridrži sapo, da postane plav v obraz, da more izvršiti težak gib. Pljuča so v takem položaju pod dvojnimi pritiskom, ki sčasoma lahko privede do stalne, bolezenske razširjenosti, ki je ne smemo smatrati za istovetno s prej obravnavanim maksimalnim razširjevanjem in delovanjem pljuč.

Praga: Br. Jezeršek izvaja vajo na krogih.

Trije Slovenci, bivši Orli, misijonarji v Indiji.

V novembru t. l. je poslala jugoslovanska jezuitska provinca tri svoje člane, gg. Podržaja, Udovča in Drobniča v Indijo, da bodo opravljali misijonsko delo v Bengaliji, važni provinci 300 milijonske Indije. Iz Trsta so odpluli 22. novembra ter bodo dospeli v Bombay prav pred božičem. Odtod bodo morali potovati skozi celo severno Indijo v Kurseong na pobočju nebotičnih vrhov Himalaje. Za nas Jugoslovane je to zgodovinski dogodek; gre namreč za ustanovitev lastne jugoslovanske province sredi najvišje poganške kulture v Indiji.

Ponosni smemo biti na te junaške misijonarje mi Orli, Zakaj iz naših vrst so izšli; bili so namreč vsi trije člani slovenskega Orla. G. Podržaj Stancko je bil član dijaškega Orla do nekako 1920, potem pa član šentpeterskega Orla. G. Drobnič Franc je bil član odseka Videm-Dobropolje; bil je z Orli v Brnu. G. Udovč Janez pa je v Skoplju organiziral mladinsko društvo po pravilih in v duhu Orla; vse v zvezi z g. dr. Protulipcem. Doma je iz Težke vode.

Z veseljem spremljamo v duhu svoje brate na njihovi važni misijonski poti in jim želimo veliko uspeha in božjega blagoslova. — Bratje misijonarji, za slovo na junaško pot Vam kličemo: Bog živi!

F. P.:

Blaženi Janez Bosco.

V nedeljo, dne 2. junija t. l. je bil v Rimu slovesno proglašen blaženim duhovnik Janez Bosco (Bosko), ustanovnik »Družbe Salezijancev«, velik apostol mladine.

Bl. Janez Bosco se je rodil na praznik sv. Roka l. 1815. v borni kmečki hiši v mali vasici Becki, nedaleč od Turina. Oče mu je bil preprost in reven kmetič, ki pa se je preselil v večnost, ko je bil mali Janezek star komaj dve leti. Mati Marjeta, ki je prevzela vso skrb in breme v družini, je bila neuka ženska, toda obdarjena z modrostjo, ki jo Bog deli svojim ljubljencem in bila je polna ljubezni do bližnjega, saj je bila svetnica. Ker je bila svetnica, je postal svet tudi on, ki ga je rodila.

Kakor pastirčku Davidu, tako so tudi bl. Boscu rana leta potekla na pašniku, kjer je pridno pasel edino kravico. Pašnik mu je bil prva šola, tu si je razkril skrivnost črke.

Ljubljen od Boga in ljudi je mali Janezek stopil v deveto pomlad svojega življenja, ko mu je Bog pojasnil zmisel in cilj njegovega življenja, ko mu je postal sanje, ki so značilne za vse njegovo življenje.

Sanjal je, da stoji na prostranem dvorišču pred ogromno množico dečkov. Tekali so, skakali, igrali so se, vpili, vmeš pa grdo govorili in kleli. To slednje je izzvalo Janezkovo jezo, da se je zakadil med nje in jim s krepkimi zamahi z leve in desne zbijal iz ust kvanto in kletev. Tedaj pa zagleda pred seboj častiljivega starčka, odetega z belim plaščem, lice pa se mu je svetilo kakor solnce. Bosco očaran strmi v starčka. Ta mu prijazno reče: »Bosco, ne z udarci, ampak z ljubeznijo in krotkostjo boš dobil te svoje prijatelje. Pouči jih o grdobiji greha in o lepoti čednosti.«

Prestrašen mu Janezek ugovarja, češ, da je nezmožen to napraviti, ker je sam neveden in je zajokal.

»Ne boj se, ga tolaži starček, »s pokorščino in znanjem boš vse premagal.«

»Pa kdo si ti, ki mi to praviš? In kje bom dobil sredstva? Mati moja je revna, ničesar nima, kako naj dosežem znanje?«

»Dal ti bom učiteljico,« mu odgovarja starček. »Poslušaj jo in postal boš moder.«

Pri teh besedah se prikaže nedopovedljivo lepa gospa. Bila je čudovita, lepša kakor angel na oltarju in njena obleka se je lesketala kakor zvezda. Janezek v zadregi ne ve, kam naj se dene. Gospa videč njegovo zadrego, se mu ljubeznivo posmehne, ga prime za roko in mu reče:

»Glej!« Pogleda, a dečki so zbežali, mesto njih pa se prikaže množica živali. S strahom in začudenjem gleda deček čudni prizor. Gospa mu reče: »Glej, to je tvoje polje, tu deluj! Bodi ponizen, močan in kreposten; kar boš zdaj videl pri teh živalih, to moraš storiti z mojimi sinovi!« In glej! Psi in volkovi, koze in mačke, medvedje in

druge živali so se spremenili v krotka jagnjeta. Bosco ob tem prizoru začne jokati in prosi gospo, naj mu pojasni, kaj vse to pomeni, ker ne razume ničesar.

Lepa gospa mu v rahlem smehlaju položi roko na glavo in reče: »V svojem času boš vse razumel,« ter izgine.

V teh sanjah je vsa Boscova prihodnost: poklic, sredstva, način delovanja, uspeh.

Trnjeva je bila pot, ki jo je moral prehoditi bl. Bosco, da je postal iz pastirčka domače kravice pastir neumrjočih duš, da je postal duhovnik-vzgojitelj, kakor je Bog to zahteval od njega.

A njegova volja je bila močnejša in silnejša kakor vse ovire. Mnogo bojev je moral prestati, a zdi se, da jih je sam Bog pripustil. Njegov prihodnji poklic so bili otroci, zlasti revni, zapuščeni od vseh kakor kamen na cesti, vrženi na ulico, da si tam poiščejo drobcev kruha, da utešijo svoj glad, da izmoledujejo starih cunj, da pokrijejo svojo nagoto. V teh težkih bojih, ko je sam stradal in prosjačil kruha od hiše do hiše, je tudi videl in spoznal vso tragiko teh revnih zavrženih bitij, videl je, kako trda je pot teh revnih otrok in kako zelo so potrebni pomoči.

Za šolo ga je začel pripravljati najprej stari duhovnik don. dr. Caloso. Po njegovi smrti je šel v šolo v Castelnuovo. Odtod je odšel v Chieri v gimnazijo, kjer je doživel sprejem, podoben onemu sv. Tomaža Akvinskega. Ko je stopil v razred, je zaradi svoje velikosti vzbudil med součenci velik smeh, celo profesor ga je temno pogledal in se mu zaničljivo porogal: »Ti si ali velik osel ali pa velik razum.«

V naslednjih treh letih (1832—35) je končal prvih pet gimnazijskih razredov. In tu je že pokazal, kam se usmerja. Trla ga je revščina, pomanjkanje, lakota, brat mu ni dovolil, da bi študiral. Pa ne le, da je vse to premagal, temveč je vse trpljenje junaško prenašal in bil je vedno vesel in tega veselja je v obilici nudil tudi svojim tovarišem. Njegovo stanovanje je bilo vedno polno mladine, katero je znal čudovito zabavati. Prirejal jim je zabavne igre, jim pripovedoval smešnice in povesti, jim pomagal pri učenju. Med tovariši je ustanovil »društvo veselja« in njegovi člani so v kratkem postali najboljše učenci. Temeljna člena pravil te družbe sta zahtevala dostojnost v govorjenju in obnašanju in natančno izpolnjevanje šolskih in verskih dolžnosti.

Po končani peti šoli je bil sprejet v semenišče v Chieri, kjer je študiral modroslovje in za tem bogoslovje. V mašnika je bil posvečen 5. junija 1841. Od tu pa se začne njegovo pravo vzgojno delo. Kot novomašnik je bil sprejet v »Cerkveni konvikt« v Turinu, kjer se je še nadalje izobraževal v pastoralnem bogoslovju. V tem času je zahajal mnogo med ljudi, opazoval bedo najnižjih slojev. Obiskoval je tudi turinske ječe. Tu je zagledal množico 12 do 18 let starih mladeničev, ki so zdravi, krepki in bistroumni sedeli v zaduhli ječi in mnogi izmed njih so bili vkovani v težke verige. Tu so se pokorili za prezgodnje zločine. Ko so zapustili ječo, so sicer imeli trdno voljo, da se poboljšajo, a kmalu so zopet zabredli na stara pota, ki so jih pripeljala nazaj za zamrežena okna. Bl. Boscu so se ti reveži zasmilili globoko v srce, ker je vedel, da je vzrok njihove nesreče edinole to, ker niso imeli dobrega prijatelja, ki bi jih opominjal v zmotah ter jim kazal pot poštenja.

Nič manj žalostno sliko je gledal dan za dnem po turinskih ulicah in predmestjih. Dečki in mladeniči so tavalili po turinskih ulicah v brezdclju, strgani, razcapani, lačni telesnega in duhovnega kruha. Med seboj so se krvavo pretepali, preklinjali in umazano govorili, nadlegovali ljudi na ulicah in kradli. Bl. Bosco je zdaj videl tisto množico dečkov na velikem dvorišču, ki so se igrali, kleli in pretepali, videl v resnici čredo podivjanih psov, kozlov, mačk in druge sodrge. In želel, močno je želel iz teh zveri napraviti krotka jagnjeta, iz cestnih potepuhov in barabie napraviti pošteno ljudi.

L. 1841., na praznik Brezmadežne, je sprejel v svoje varstvo prvega takega reveža. Našel ga je v neki zakristiji, kjer ga je cerkvenik pretepal, češ, čemu se vlačiš v zakristijo, če ne zna ministrirati. Bil je sirota brez staršev, ki je samo vedel, kako se piše in kje je doma, o drugem ni imel pojma. Bl. Bosco ga je začel poučevati v katekizmu, kar v zakristiji potem, ko je opravil sv. mašo. Ta deček je bil njegov prvi gojenec. Prihodnjo nedeljo je pripeljal s seboj še šest drugih mladeničev.

Po dovršenih študijah je dobil bl. Bosco službo duhovnega voditelja v bolnišnici sv. Filomene v Turinu. Tu je z dovoljenjem lastnice bolnišnice pričel v večjem številu zbirati dečke okrog sebe. Poučeval jih je v svoji sobi v krščanskem nauku in drugem, igral se in tekal z njimi po dvorišču, vodil jih je na kratke izlete. To je bilo veselje zanj in za njegove ljubljence, ki so mu kmalu postali vdani z vso dušo. Pa to veselje je tudi kmalu minulo. Lastnica se je naveličala poslušati vpitje dečkov, zato je prepovedala bl. Boscu zbirati dečke. Ker se bl. Bosco od dečkov ni mogel ločiti, mu je na kratko stavila pogoj, ali naj zapusti dečke ali pa službo. In bl. Bosco je tu pokazal svojo veliko ljubezen. Žrtvoval je svojo službo in zdaj je pričel s svojimi dečki

najžalostnejšo dobo svojega življenja — dobo preseljevanja z enega travnika na drugega, iz ene cerkve v drugo, dokler se ni slednjič nastanil v lastnem poslopju — v neki drvarnici. Zdaj je pričel nemoteno svoje delo. Število dečkov je naraščalo. Eni so bili pri njem čez dan, drugi pa so prihajali k njemu zvečer. Videl pa je, da njegovo delo še nima pravega uspeha, kajti, kar je on ob večerih z dobrimi nauki sezidal, to so mu čez dan mojstri, h katerim je dečke pošiljal v uk, in drugi podrlji.

Mislil je na to, da bi ustanovil lasten zavod, kjer bi imeli dečki vso oskrbo in šolo.

Leta 1846. je vzel v najem skromno hišico v turinskem predmestju Valdoceu. Tu je sprejel prvega notranjega gojenca in tako postavil temelj svojim zavodom. Pozneje je to hišo kupil in zraven sezidal prvo cerkvico sv. Frančiška Saleškega in skromen zavod. Ti zavodi pa so se začeli množiti najprej po turinskih predmestjih in tudi zunaj.

Bl. Bosco je že imel dosti dečkov, zavod, cerkvico, šole, a manjkalo mu je sodelavcev. Poskušal si jih je pridobiti na razne načine, a ni šlo. Zato je začel misliti na cerkveno družbo z lastnimi pravili, potrjenimi od sv. stolice. To se mu je pozneje tudi posrečilo. S tem pa je bil zasiguran stalen uspeh njegovega dela. Leta 1867. je sv. stolica potrdila njegova pravila in s tem je bila formalno ustanovljena »Družba sv. Frančiška Sal.« (Salezijanska družba).

Bl. Bosco je bil univerzalen človek in v tej svoji univerzalnosti ni pozabil tudi na žensko mladino. Podobne kakor za dečke, je ustanovil zavode tudi za deklince pod varstvom redovnic »Hčera Marije Pomočnice«.

Ustanavljal je zavode ne samo v Italiji, temveč tudi po vsej ostali Evropi in celo na divjake v ameriški Patagoniji ni pozabil.

Umrl je 31. januarja leta 1888. v duhu svetosti in danes pa je že med blaženimi.

* * *

In zdaj pogledajmo še, kako je bl. Bosco vzgajal.

Bl. Bosco je vedno živel med svojimi dečki, nikdar jih ni pustil samih, nezaposlenih. Bil pa ni med njimi kot strog nadziratelj, zato njegovo nadzorstvo ni bilo moreče. S svojo čuječnostjo in priučujočnostjo je hotel in je dosegel to, da že vnaprej prepreči greh, t. j. pazil je na to, da fantje niso našli priložnosti, da bi grešili.

Upošteval je vse otroške momente in gledal otrokovo dušo z vseh strani. Zato je spoštoval dečkovo prostost. Ne tako, kakor sta jo Rousseau in Kant. Dobro se je zavedal, da je človeška narava po izvirnem grehu pokvarjena in da je človek nagnjen k slabemu, a on se je na otroka zanesel, ker je dobro vedel, da je pod razvalinami razdejane človeške narave še vedno nekaj dobrega in velikega, so še sledovi človeka, kakršen je prišel iz božjih rok.

Zato jih je primerno zaposlil z delom, z igrami. Tu naj vsak razvije svoje sile in pokaže svoje zmožnosti. Pokazal jim je tudi, da jim zaupa in jim je poveril težje naloge. Deček, zatopljen v delo in igro, na drugo ni imel časa misliti.

Pustil je fantom, da so se stekali, navpili, se svobodno razvijali, se razkramljali, sploh dali duška prekipevajočim svojim mladim silam. Discipline je zahteval le toliko, da se ni rušil hišni red. Skrbel je, da je vse okrog njih neprestano dihala pravo veselje. S tem pa je ustvaril pristržno in zaupno razmerje in gojenci so se mu vdali v roke z vso vdanostjo in zaupnostjo. Ko si je pridobil ljubezen, si je pridobil zaupanje, in kjer je zaupanje, tam je tudi vzgoja. To pa je dosegel s krotkostjo, potrpežljivostjo in ponižnostjo. Seveda je imel tudi znanosti silno veliko mero.

In ko si je osvojil srca teh svojih dečkov, jih je vodil proti nadnaravnemu svetu, navajal jih je k molitvi, izpolnjevanju verskih dolžnosti, predvsem pa k virom pravega življenja, k sv. zakramentom. Dečki so postali prijatelji Jezusa in njegove presvete Matere. Postali so čisti na srcu. Iz barabice in potepuhov so postali dobri ljudje. So postali dobri ljudje, dobri kristjani, s tem pa je dosegel cilj vzgoje, ki je, pomagati človeku, da bo dober človek in dober kristjan.

Ne s palico, ne z brutalnostjo, ampak z ljubeznijo je vzgajal.

Ta način vzgajanja je zapustil tudi svojim duhovnim sinovom, Salezijancem.

Lahko torej trdimo, da je bil bl. Bosco vseskozi moderen pedagog, da ga je Bog poklical ravno za ta čas, ko so bili in so še pojmi o vzgoji tako zmedeni. Javno je pokazal, kako naj se spoštuje toliko profanirana prostost mladih ljudi, pokazal pa je tudi, da je vzgoja le tam možna brez palice, kjer se pripozna in časti Bog, kjer se časti Kristus, dobri pastir in njegova najsvetejša Mati.

Tudi mi, Orli, se veselimo in smo hvaležni Bogu, da nam je podaril bl. Bosca, zakaj v blaženem Boscu smo zopet pridobili novega zaščitnika in priprošnjika, ki bo s posebno ljubeznijo zrl na nas mlade, ki hočemo v veselju in delu prekrasiti naš rod, da se iz nizkotnosti grehot in teme dvigne k luči — k Bogu.

Naša hrana obleka in stanovanje.

(Misli k dr. Ušeničnikovi Socialni ekonomiji, peto poglavje, vpr. 333—344.)

1. O prehrani.

Prvi pogoj življenja in blaginje je hrana. Hrano prideluje kmet. Poljedelstvo in živinoreja sta najvažnejši panogi gospodarstva, brez katerih bi človeštvo ne moglo obstati. Vsega drugega bi mogli prej pogrešati, le brez hrane ne moremo živeti. Zato je tako upravičen stavek: »Kmet redi vse!«. Poljedelstvo nam daje rastlinsko hrano: moko, krompir itd., živinoreja pa nas preskrbuje z živalsko hrano: mesom, mlekom itd.

Hrana, ki služi za ohranitev človeških sil, mora biti zadostna, dobra in dobro ter okusno pripravljena.

Da bo hrana zadostna, mora človeška družba skrbeti za naslednje naloge:

a) Stari ljudje pri nas se spominjajo, da je včasih v naših krajih vladala lakota. Hlebec kruha je stal cekin. Pozneje pa lakote nismo več poznali, okusili smo jo zopet med vojno. Kako to? Včasih so ljudje živeli le od one hrane, ki so jo pridelovali doma. Ker ni bilo prometnih sredstev, živil ni bilo mogoče dovažati od drugod, če je bila pri nas slaba letina. Zato je nastala v deželi lakota. Komaj pol stoletja je od tedaj, ko so žito vozili z ladjami po Savi od Siska do Zaloga. Danes pa Amerika lahko založi z žitom vso Evropo, če je treba. Ko sta nam med vojno bili zaprti Amerika in Rusija, smo zopet stradali, ker je večino domačih pridelkov vzelo vojaštvo. Vendar je zelo važno, da ob vsakem času pridelamo dovolj hrane sami doma. Zakaj? Če dobivamo živjež od drugih držav, moramo tem državam šteti svoj denar. Za kolikor več uvažamo kakor pa izvažamo, za toliko postajamo vsi skupaj revnejši. Kaj pa je treba storiti, da bomo dovolj hrane pridelali doma?

Treba je pospeševati poljedelstvo, pomagati kmetu. Nemčija je n. pr. industrijska država, pa zelo mnogo stori za povzdigo kmetijstva. Nemčija svojemu kmetu pomaga na noge, zato da bo njena industrija močnejša. Čim manj hrane uvažava Nemčija od zunaj, tem bolj množi nemško bogastvo. Našega kmeta tare med drugim pomanjkanje delovnih moči. Tam, kjer imajo zavarovanje kmečkih delavcev in poslov, to pomanjkanje ni tako veliko. Dalje je treba poskrbeti kmetu cenениh gnojil, dobrih preskušanih semen, država in oblast naj skrbita, da bo dobra plemenska živina doma v kmečkih hlevih, da bodo hlevi in svinjaki na kmečkih posestvih zdravi in pametno urejeni, da se gnojnica ne bo razlivala čez ceste in skozi vasi, ampak da se bo zbirala v gnojničnih jamah itd. Oblast sicer ni poklicana, kmeta siliti k vsemu temu, pač pa je poklicana ga poučevati in mu z nasvetom in dejanjem pomagati, da bo svoje gospodarstvo izboljšal. S tem ne bo podpiran le kmečki stan, ampak celota bo od tega imela največ. Hrane bo umen in uvideven kmet doma pridelal več in ceneje, kakor jo prideluje neveden in zanemarjen kmet.

V tem oziru so ogromnega pomena kmetijske zadruge. Te zadruge dajejo kmetu cenen kredit za izboljšanje gospodarstva (n. pr. za vzorne ldeve, za osuševanje močvirne zemlje). S takim izboljšanjem gospodarstva se dvigne produkcija. Kmet si opomore, hrane je več in cenejša je lahko! Druge vrste zadrug so produktivne, n. pr. mlekarske zadruge. V njih se obdelava kmečkih pridelkov izboljša s stroji. Nabavljalne in prodajne zadruge nabavljajo kmetu poceni umetna gnojila, dobra semena, dobro orodje in stroje. Strojne zadruge n. pr. se pečajo samo s tem, da za vse člane nabavijo stroj, ki olajša in izboljša

pridelovanje. Tak stroj, n. pr. mlatilnica, opravi za vso vas v enem dnevu vse delo bolje in lepše, kakor so prej mlatici opravili v enem tednu. Te kmetijske zadruga so važen činitelj pri izboljšanju kmetovega gospodarstva. Oblasti in država pa so poklicane take zadruga podpirati ne samo v korist kmetu, ampak še bolj v korist skupnega narodnega gospodarstva!

Najboljše bi bilo, če bi se vse, kar narod rabi, pridelalo in izdelalo doma. Včasih je bilo to mogoče. Danes bi šlo pa težko. Vsaka država danes izvaja in uvaža. Če več uvaža ko izvaža, je gospodarsko bolna. Na uvoz in izvoz nalagajo države carine. S carinskimi in železniškimi tarifi lahko pospešujejo uvoz ali izvoz kakega blaga ali pa ga otežujejo in onemogočajo. Do neke mere je umljivo, če kaka država s carino brani svoje pridelke. Ne sme pa biti carina bojno orodje proti sosedu. Carina ne sme biti sredstvo za gospodarsko podjarmljenje sosedov. Te nevarnosti se pojavljajo na vseh koncih. To stremljenje je v letih pred 1914 rodilo imperializem (željo, zagospodovati nad drugimi narodi in jim vsiliti svoje gospodarstvo). Iz imperializma je pa nujno izšel militarizem (vojaško oboroževanje vsega naroda in vzgoja mladine v mržnji do sosedu, ki bi rad ostal gospodarsko in politično neodvisen). Zato nam je dolžnost, v svojem narodu gojiti zavest: Da smo Očeta enega sinovi, ljudje vsi bratje, bratje vsi narodi! Zavest skupnosti pa goji Zveza narodov, ustanovljena po vojni v namenu, da bodi orodje miru med narodi. Treba je ta prizadevanja podpirati.

b) Kaj pa pomaga, če je hrane v izobilju, če pa so njene cene tako visoke, da jih vsakdo ne zmore. Potrebna hrana mora imeti tako ceno, da jo more kupiti vsakdo. Te cene se ne bi smele preveč menjavati. Najbolj kvarno vplivajo na cene špekulacije na borzi. Tako zvane terminske kupčije na borzi z žitom bi se morale prepovedati. To so zahtevali vsi resni gospodarji. Pri terminskih kupčijah na borzi namreč špekulanti trgujejo z žitom, ki ga sploh nimajo in ki ga sploh še ni, ker morda še niti skalilo ni na njivi. S tem se prevračajo cene. Določajo jih iz dneva v dan ljudje, ki niso ne orali, ne sejali, žanjejo pa, a ne v potu svojega obraza. Zato so te vrste kupčije na škodo kmetu in na škodo tistemu, ki hrano kupuje.

Cene živilom je treba od strani države in tudi občin primerno uravnavati. Vsako izkoriščanje ni le po postavi kaznivo, ampak je moralno slabo — je greh.

Pridelovalcu je treba nuditi možnost, da bo svoje pridelke lahko po primerni ceni dal na trg. Čim ceneje bo kmet mogel pridelavati blago, tem ceneje ga bo lahko prodajal. Dobro urejeno gospodarstvo prideluje ceneje kakor slabo urejeno. Dober kmetovalec bo na hektar z istimi stroški pridelal 100% več kakor slab gospodar. Zato bo prvi ceneje prideloval. Tudi tu morajo oblasti pomagati kmetu s poukom, šolami in tečaji.

Ni pa to vse! Da blago pride na trg, ga je treba prevažati. To se zgodi po železnicah, po cestah in po vodi. Vodna pot je najcenejša. Je pa seveda samo tam mogoča, kjer in dokler so reke plovne. Druga najbolj naravna pot so ceste. Slabe in zanemarjene ceste podraže prevozne stroške. Par konj bo po lepi cesti prepeljalo še enkrat več blaga, kakor ga pa more prepeljati po slabi cesti. To se pravi, da je prevoz po lepi cesti še enkrat cenejši. Dobre ceste pocene blago na trgu, slabe ga podraže, ne da bi kmet imel od te podražitve kaj koristi, ampak ima celo izgubo, ker trpi živina, voz in on.

Danes se največ blaga prevaža po železnicah. Železnica ima v tako zvanih tarifnih določeno, po čem naj se kako blago prevaža. Ti tarifi morajo biti tako urejeni, da blaga, ki ga prebivalstvo nujno rabi za življenje, ne podraže. Zato je od železniških tarifov odvisno zelo veliko, ali so cene hrani visoke ali nizke. Kakor hitro je kak del države v nevarnosti, da začne trpeti pomanjkanje hrane, se imajo znižati tarifi za prevoz hrane iz krajev, kjer je dovolj blaga, v kraje, kjer je pomanjkanje.

Isto velja za carine. Kadar postaja hrana predraga, ker je ni, naj se znižajo carinske postavke za uvoz hrane iz tujih držav.

Vse to vpliva na cene hrani. Kakor vidimo, nima pri tem odločati le en sam, ampak vsi od kmeta, trgovca, cestnega odbora do oblasti in osrednje vlade. Od vseh teh je odvisno, če imajo ti krogi dovolj smisla za skupnost.

Hrana mora biti dobra!

a) Hrana predvsem ne sme biti škodljiva zdravju! Zdravju pa gotovo škoduje pokvarjena hrana. V trgovini je dobiti dostikrat skvarjeno meso, pokvarjene klobase, pokvarjeno moko. Prodaja takih živil je kazniva. V mestih je vpeljano posebno nadzorstvo, ki zabranjuje prodajo takih živil. Prepovedano pa je tudi prodajati ponarejena živila. Imamo pri nas zakon, s katerim se prodajanje ponarejenih živil najstrožje kaznuje. Če je blago ponarejeno ali ne, to preiskujejo posebna kemijska preskuševališča. So pa živila, ki so umetno narejena, a zdravju niso škodljiva, pač pa imajo mnogo manjšo hranilno vrednost za telo, kakor pa pristna živila. Taka živila prodajati je sicer dovoljeno, vendar mora biti na blagu označeno, da je to ponarejeno blago (n. pr. umeten med, umetno ali rastlinsko maslo, margarin itd.). Vino je tudi po zakonu prepovedano ponarejati in ponarejeno kot pristno prodajati. Pač pa se sme ponarejeno vino točiti, če je označeno kot ponarejeno.

Pred vojno so se ti predpisi strogo izvrševali. Ko pa so se med vojno navadili jesti moko iz koruznih storžev in druge take nadomestke, so »nadmestki« — to je umetno narejena živila — bili dobro došlo blago za prazne želodce. Tedaj, v času sile, so na strogost zakona pozabili državljani in oblasti. In sedaj se ti zakoni ne izvršujejo tako strogo. Seveda, kjer ni tožnika, ni sodnika! Treba je paziti, da se zakon ne krši. Na to bi moral tudi v tem oziru paziti vsak državljan!

b) Opojne pijače sicer ne spadajo med živila, ampak so bolj poživila; človeka ne hranijo, ampak ga bolj poživljajo. To so vino, pivo, če jih človek zmerno uživa po dovršenem napornem delu. Žganje bi se smelo uživati le kot zdravilo. Toda danes je v tem oziru narobe. Vino in pivo se ne uživa v malih količinah, da človeka poživi, ampak da ga omami. Ker pa žganje to nalogo hitreje opravi, uživajo nekateri kar žganje. Ker pa je pravo, pristno žganje predrago, kupujejo in pijejo z vodo mešan špirit, »jeruš«, ter s tem zastrupljajo sebe in svoj zarod. To zastrupljanje z alkoholom v tej ali oni obliki imenujemo alkoholizem. To je nevarna bolezen. Kdor je tej bolezni podvržen, bo res obolel na duhu in telesu. Duh se ubija, telo propada. Trpe možgani, srce, ledvice, jetra itd. Posledica je kap, možganska ali srčna, vodenica, jetika ali pa — norišnica in ječa. Ker pa ta bolezen ni omejena le na pijanca samega, ampak sega s svojimi posledicami tudi v njegovo potomstvo in ker je takih pijancev vedno več, zato je alkoholizem socialna bolezen. Ves narod je v nevarnosti pred to nesrečno strastjo.

Da se ta nevarna strast omeji in posebno mladina reši, se ustanovljajo družbe treznosti, n. pr. »Sveta vojska«. Za mlade ljudi, ki hočejo starim biti dober zgled treznosti in zmernosti, se ustanovljajo »mladi junaki«. Vsak fant bi moral biti »mladi junak« treznosti — sebi in svojim v korist.

Da bo hrana dobro pripravljena — zato ima socialno gospodarstvo te-le naloge:

a) Vsak živilski predmet mora imeti v sebi sestavine, ki v človeškem telesu razkrojene preidejo v kri, meso, kosti — ki tedaj vzdržujejo in hranijo človekov organizem pri moči. Take sestavine so n. pr. beljakovine, sladkor, škrob, železo, fosfor itd. Od uporabe človekovih sil pa je odvisno, katere teh sestavin so človeku bolj in v večji meri potrebne. Jajca, meso — imajo več beljakovin,

krompir ima največ škroba. Tisti tedaj, ki trdo dela, potrebuje več drugih in drugačnih snovi za svoje telo, kakor pa učenjak, ki sedi v svoji sobi in cel dan dela z duhom. Za kmeta na polju in za delavca v rudniku je potreba sestavin v hrani tudi različna, kakor tudi otroško telesce, ki raste in dorašča, potrebuje drugačnih sestavin, kakor pa jih rabi telo 40 letnega moža.

Katere sestavine so v tej in tej hrani ter katerih in koliko sestavin potrebuje človek tega ali onega stanu, to vse nas uči znanost: predvsem kemija. Včasih za kmeta to vprašanje ni bilo tako važno. Pridelaval je to, kar je zemlja rodila in kar je bilo zanj in njegove sile najprimernejše: hrana je bila večinoma rastlinska, meso le za priboljšek. Danes so se razmere spremenile. Danes je od pravilno sestavljene hrane odvisno zdravje celih stanov, ki hrano kupujejo na trgu. Zato bi morale gospodinje o vsem tem biti poučene. Ta pouk dajejo dekletom in ženam gospodinjske šole in gospodinjski tečaji. Predvsem za delavski stan bi morala delavska dekleta imeti take šole in tečaje. Pa tudi za druge stanove je to potrebno.

b) Ni pa dovolj, da gospodinja zna dobro in pravilno sestaviti hrano, da dobe mož in otroci vase dovolj pravih snovi za rast in moč. Prav tako je važno, da je ta hrana tako okusno pripravljena, da jo domači s slastjo jedo. V tem oziru se mnogo greši — na kmetih in v mestih. Kaj pa pomaga, če ima jed vse predpisane količine beljakovin, sladkorja in škroba, če je pa pripravljena tako zanikarno, da jo s slastjo jesti ni mogoče. Prav tako je važno, da dobra gospodinja varčuje, posebno dandanes: da ne porabi preveč zabele, preveč mesa. Dobra, pravilno sestavljena in obenem okusna hrana se da napraviti z malimi sredstvi, brez potrate. Milijonarjeva kuharica bo seveda lahko porabila, kolikor bo hotela, delavčeva žena pa bo porabila le toliko, kolikor ji razmere dopuščajo, če hoče biti dobra gospodinja. Zato so gospodinjski in kuharski tečaji tudi v tem oziru za kmetijska in delavska dekleta velikanske važnosti in ogromnega pomena za narodno gospodarstvo.

Naj bi se snovali povsod!

2. Obleka, stanovanje in drugo.

Kakšna bodi obleka?

Prvo je, da bodi obleka primerna. Kdaj je obleka primerna? Ne samo takrat, kadar se ti lepo poda in te tovariši in tovarišice radi nje občudujejo, ampak veliko bolj tedaj, če je primerna tvojemu stanu in tvojim premoženjskim razmeram. Prav je, če si lepo in čedno opravljen. Toda obleka ne sme biti gizdalinska, draga in razkošna. Gizdalinsko in razkošno obleko nosijo le bogataši (pa ne vedno) in zapravljivei: ljudje, ki sicer nimajo premoženja, pa vržejo vse v obleko. Kmečki in delavski otroci, najsi bodo fantje ali dekleta, če nosijo razkošno obleko, s tem le kažejo, da iz njih ne bo nikdar kaj prida.

Druga stvar pa je, da je tvoja obleka vedno čista in snažna. Ni potreba, da bi bila nova. Seveda obleka, v kateri hodiš v gozd sekati les, v jamo kopati rudo, v vinograd rigolat trsje, na njivo orati — taka obleka ne more biti čista. Taka obleka, zamazana od dela, ti ni v sramoto, ampak v čast. V sramoto pa ti je lahko, če od delovne obleke vise raztrgani kosi blaga dan na dan. To kaže, da se ne pobrigaš, da bi jo zakrpal sam ali pa dal zakrpati materi ali sestram.

Če hočeš, da boš dober gospodar ali gospodinja, kupuj za obleko trpežno blago! Ni najcenejša obleka tista, za katero si dal najmanj dinarjev, najcenejša je tista, ki ti najdalje traja. Slabo blago je najdražje. Če kupuješ za obleko slabo blago, mečeš denar s periščem skozi okno!

Kaj tedaj vелеva socialna dolžnost glede obleke?

Veleva:

a) V predavanjih in spisih se morajo ljudje opozarjati, da je njihova nravna dolžnost, nositi spodobno obleko. Nespodobna obleka moških in ženskih širi pohujšanje, kvari moralni čut pri drugih in pri tistem, ki jo nosi. Današnja moda je odsev teženj, da bi se moralni čut zatrl, in sredstvo za pogansko oboževanje golote. Nespodobna obleka današnje dobe je socialno zlo svoje vrste, ki tudi pomaga ubijati čut moralnosti, čistosti in sramežljivosti.

b) Treba je pouka, kako se človek oblači preprosto in poceni, a vseeno snažno in lepo. Vedeti je treba, da tisti, kateri predpisujejo modo, zasledujejo pri tem v prvi vrsti svoje interese. Moda, ki spreminja način oblačenja z ozirom na spremenjene življenjske razmere, bi bila v neki meri opravičena. Toda to, kar se danes podaja ljudem pod imenom »modna novost«, je v resnici najbolj neumna »modna norost«, ki služi profitu nekaterih na stroške žepov in morale milijonov novih modnih sužnjev in suženj. Kar se podaja pod firmo mode, ni največkrat ne estetično — lepo, ne higijensko — zdravo, ne moralno — nravno. Stari naši predniki so imeli brez mode čudovito razvit čut za estetično lepoto oblačil, kar pričajo naše narodne noše. In kdor danes potuje po Nemčiji, bo videl, kako brez mode, brez gizdavosti in šminke se oblačijo Nemke. Ker jim pravilna in pametna vzgoja tako vелеva. Tudi v Italiji ni opaziti tiste strašne modne pretiranosti, kakršna se šopiri danes po slovenskih mestih, da ne govorimo o razmerah v drugih mestih naše države. Vzgoje je treba tudi v tem!

c) Treba je poznati blago, ki ga kupuješ za obleko! Blago spoznavati nas uči blagoznanstvo. V trgovskih šolah je blagoznanstvo poseben in zelo važen predmet. Brez tega znanja trgovec nikdar ne bo dober trgovec. Pa tudi za kupovalca je to važno. Zato bi morali po naših ponavljalnih, strokovnih šolah, po gospodarskih in gospodinjskih tečajih, po društvih uvesti pouk o blagoznanstvu. Kdor blago pozna, bo kupil dobro in poceni. Kdor ga ne pozna, je odvisen od prodajalčeve vesti. Dostikrat bo kupil slabo za dobro in dvakrat preplačal.

Stanovanje in pohištvo

bodi čedno, preprosto, udobno, a ne predrago! Tako stanovanje je važno za kmečkega človeka, še važnejše za meščana in delavca. Kdor ima tako stanovanje, se dobro počuti doma in rad prebiva med svojo družino. Prijetno stanovanje in čedno pohištvo dviga smisel za družinsko življenje. Ne sme pa biti tako stanovanje predrago. Če je čedno stanovanje predrago, da ga delavec plačevati ne more, se bo izselil v cenejše, ne glede na to, ali je zdravo ali ne. Slaba stanovanja pa so vedno najdražja.

Delavska stanovanja

so vedno predraga in navadno škodljiva telesnemu in duševnemu zdravju. Ali je to res? Poglejmo!

V novi mestni hiši v Ljubljani na Poljanski cesti stane najcenejše in najslabše stanovanje z eno sobo in kuhinjo 400 Din na mesec. Največje s štirimi sobami pa največ 1360 Din na mesec. V najcenejša stanovanja se bodo vselili le slabo plačani ljudje. Kdor ima 1000 Din na mesec ni še najbolj slabo plačan. Če ima 1000 Din na mesec dohodkov, bo plačal 40% svoje plače za stanovanje. Za živež in obleko ostane 600 Din. Ljudje z dobrimi plačami bodo šli v draga in lepa stanovanja. Če ima kdo 5000 Din plače in bo vzel najdražje stanovanje, bo pa plačal mesečno okroglo 1360 Din za stanovanje — tedaj le 27·2% svoje plače. Če bo pa vzel cenejše stanovanje s štirimi sobami, ki stane 15.500 Din na leto, bo plačeval celo le nekaj nad 25% svoje plače za stanovanje. Revež s kopicco otrok bo stisnjen v sobo in kuhinjo. Premožnejši pa bo imel na raz-

polago štiri sobe. To ni očitek, ampak je le ugotovitev dejstev. So pa po mnogih zasebnih hišah še dražja stanovanja! Tudi pred vojno je bilo tako: za najslabše stanovanje (vzamemo iz nemške statistike l. 1909.) je plačal delavec s plačo 1200 letnih mark za stanovanje 20-2% svoje plače. Oni pa, ki je imel nad 5000 mark letne plače, je pa za veliko stanovanje plačal le 14-5% svoje plače.

Delavska stanovanja so tedaj najdražja. Ker so mala, so nezdrava in škodljiva tudi morali. O tem bi se dale napisati cele knjige!

Kaj nam tedaj nalaga socialna dolžnost?

a) Nekateri teh dolžnosti so že dolgo pred vojno prevzele razne države. Že l. 1850. so na Francoskem dobili zakon, ki občinam nalaga dolžnost, pregledovati nezdrava stanovanja najemnikov, in pravico, prepovedati nezdrava sta-

Blagoslovitev društvenega doma v Sv. Križu pri Rogaški Slatini.

novanja dajati v najem. Ta zakon pa je zaspal, ker se občine niso hotele zameriti hišnim posestnikom in so pustile vse pri miru. Na Angleškem so l. 1890. dobili zakon, ki se je pa izvrševal: občina po izšolanih organih preiskuje stanovanja. Kjer se slabe razmere ne dajo popraviti, se hiša (tudi cele ulice) podere. Lastnikom se plača odškodnina. Potem se zgrade zdrava stanovanja. V Avstriji pravega stanovanjskega zakona ni bilo. Zdravstveni zakon iz l. 1870. je sicer veleval, da se imajo občine brigati, če so stanovanja zdrava. To sicer še velja pri nas, vendar se redko izvršuje. Točnih in jasnih določil: Pregledovati, če ljudje stanujejo v zdravih in uradno neoporečnih stanovanjih — teh določil ni. In vendar je »stanovanjska policija« — nadzorstvo nad zdravjem in moralo v stanovanjih zahteva moderne socialne politike in gospodarstva. Kar imamo predpisov, naj se izvršujejo in novi boljši naj se uzakonijo!

Hišni posestniki plačujejo od hiš, ki imajo v njih najemnike, hišno-najemninski davek, ki se v odstotkih zvišuje, čim višjo najemščino dobiva gospodar. Navidez plačuje davek gospodar, v resnici pa ga plača najemnik v

obliki zvišane najemnine. Zakonodavci bi morali spremeniti ta način plačevanja davkov, ki zadene čisto drugega, le tistega ne, ki mu je namenjen. S tem se stanovanja, predvsem stanovanja delavcev, le podražujejo.

Draginja stanovanj pa tudi zavisí od tega, koliko je stala hiša. Ta se mora amortizirati¹ in lastniku donašati še večji ali manjši dobiček. Od zasebnika, ki zida, ne smemo pričakovati, da bi svoj denar brezobrestno nalagal v zidovje. Pri stroških za hišo pa ne prihaja v poštev le zidava, ampak tudi stavbišče. Če je stavbišče poceni, se zida več in ceneje; če je drago, se zida manj, bolj stisnjeno in dražje. Stavbišča pa se draže s špekulacijo. Svet na gmajni je poceni. Če pa kdo na tisto gmajno postavi tovarno, se bo svet okrog nje takoj podražil za 100%. Lastnik gmajne ima sedaj za 100% več premoženja, ne da bi bil le z mezincem ganil. Čim več se potem zida tam okrog, dražji je svet. To je prirast vrednosti. Da lastniki ne špekulirajo s takimi parcelami, občine ta svet obdavčijo s »prirastkarino« — to je z davkom na zvišano vrednost zemljišča. S tem se lastnik prisili, da gradi sam ali ceneje proda za zidanje.

Najboljše pa je, da občine (tu prihajajo v poštev občine večjih mest in industrij) pokupijo čim več sveta, da preprečijo podražitev.

b) Če ima občina na razpolago dovolj svojega sveta, lahko občina gradi delavske hiše in tudi prenočišča za samske delavce. Seveda izkušnja in tudi pamet veli, da bi sama občina ne zmogla vsega.

Zato je treba podpirati snovanje stavbnih zadrug, ki svojim članom zidajo hišice. Država in občina sta poklicani v prvi vrsti. Pri nas je tudi oblastna samouprava v teku par let zelo veliko storila. Po možnosti bi naj vsak delavec tako prišel do svoje hišice z vrtičkom. Tako stanovanje je najcenejše, najbolj zdravo, najbolj moralno in je res zatočišče krščanske družine.

c) Industrija je sama ponekod že uvidela, da ni dobro kupičiti tovarne ob tovarne na enem kraju (centralizacija industrije). Zato prenašajo obrate ven na deželo. Tam zgrade tovarne, blizu tam pa nove naselbine. (Industrija se decentralizira.) To delajo v Ameriki, to tudi v Nemčiji, kjer polagajo posebno važnost na male hišice z vrtovi, ki so lepo urejene in razporejene okrog trga, na katerem stoji cerkev, šola in prosvetni dom. Povsod so parki in nasadi. Take kolonije dobimo na Westfalskem, posebno lepo je pa to uredil Krupp v Essenu. Seveda delavec ne postane lastnik teh hišic, ampak hišice ostanejo last podjetja.

Kulturne vrednote.

Današnja doba nosi na sebi vse znake človekovih slabih strani. Preveč se gleda na materialne dobrine, pa premalo na duhovne. Potrebe ljudstva, telesne in duševne, se premalo upoštevajo. Je pa zahteva socialnega gospodarstva, da se zadovolje vse potrebe ljudske kulture, ki ob vsem napredku tehnike in industrije ne smejo biti oškodovane.

Take kulturne potrebe in zahteve ljudstva se kažejo predvsem v naslednjem:

a) Umetnino — lep kip, lepo sliko vidi in gleda vsakdo rad. Čut ljubezni do lepote ni dan le bogatašu, ampak tudi revežu. Le ta razlika je, da si bogataš tako lepo umetnino lahko kupi in jo doma občuduje, kmet in delavec pa tega ne moreta. Slike, ki pogosto vise po stanovanjih revnejših ljudi, niso

¹ Hiša se amortizira, se pravi, da mora prinašati toliko dohodkov, da bo lastnik z njimi kril obresti od denarja, porabljenega za zidavo, in z mesečnimi ali letnimi obroki odplačeval kapital tako, da bo v določenem času hiša popolnoma njegova last, t. j. da bo prinesla toliko dohodkov, kolikor je stala.

umetniške, ampak fabriško in manj vredno blago, ki dober okus le kvari. Seveda poceni je, zato so kupili. Treba pa je v ljudeh vzgajati umetniški čut za res lepo. To se da doseči na razne načine: Silno veliko umetniške vzgoje dobe ljudje v cerkvi: Ozaljšana cerkev, vsi lestenci prižgani, svečana cerkvena oblačila, lepa in razsvetljena oltarna slika, vsa odeta v cvetje: »Ah, to je lepo!« Čut za lepoto se je javil. Zato morajo cerkve biti res umetniško slikane. Križevi poti lepo izdelani. Znamenja in križi ob potih in po vaseh naj so izdelani umetniško lepo. Potem bodo ljudje zahtevali tudi po svojih domovih res lepih slik. In svojo opravo bodo dali lepo delati. Le občudujmo svoje dede: Kako umetniško izdelane škrinje in omare so nam zapustili! Oni so imeli smisel za lepoto!

b) Naši kraji, vasi in mesta imajo v sebi mnogo lepote: Gozdovi, slapovi, planine, značaj naših kmečkih hiš; mesta nosijo na sebi pečat umetniške preteklosti. Kdor bi prišel, pa bi hotel vse to podreti in postaviti nove moderne nebotičnike tam, kamor spada čisto kaj drugega, bi bil divjak. Ljubljano so nam zelo skazili, del naših podeželskih krajev že tudi pokvarili. Domovinsko varstvo skrbi, da tovarne in nove stavbe ne pokvarijo umetniške lepote naših krajev in selišč.

c) Predvsem pa je treba paziti, da niti umetnost, niti obrt, niti trgovina ne nuja ljudstvu izdelkov in predmetov, ki so škodljivi veri in morali. Prodajajo se dostikrat pod firmo »zdravstva« predmeti, ki ubijajo moralno ter uničujejo jezgro življenja. Taki ljudje, ki to razširjajo, so prav taki zločinci kakor tisti, ki je mesto zdravil bolnikom nosil strupa in jih ugonabljal. Socialna ekonomija skladno z načeli krščanske morale obsoja vse, kar ljudem škoduje na duši in telesu!

Erko:

Še en prispevek k zgodovini prvega prekmurskega orlovskega odseka.

V deveti številki naše »Mladosti« je bil objavljen kratek popis dogodkov, ki so se dogajali pred 10 leti v Slovenski Krajini, zlasti, kako se je v prekmurski dobrovoljski diviziji osnoval še prej, kakor je bila Slovenska Krajina osvobojena, prvi prekmurski orlovski odsek. K temu popisu hočem danes dodati nekaj spopolnila iz razloga, ker se mi zelo važno zdi, da se danes po enajstih letih svobode in zedinjenja v narodni državi prav živo zavedamo velikega dela naših borcev v tistih važnih dneh.

Med tem časom, odkar sem napisal za »Mladost« zgoraj omenjeni članek, mi je prišla slučajno v roke 186. šte. »Slovenca« z dne 14. avgusta 1919. V tej številki čitam pozdravno pismo, ki ga je predsedstvo Orlovske zveze poslalo prvemu prekmurskemu orlovskemu odseku. Pozdrav je nad vse karakterističen tako za predsedstvo, ki ga je poslalo, kakor tudi za naše prekmurske Orle, katerim je bil pozdrav namenjen. Obojim služi v čast. Naj bo zato na tem mestu za desetletnico osvobojenja Slovenske Krajine ponovno objavljen. Pozdravno pismo se glasi:

Prekmurskemu Orlu.

Najlepše pozdravljen, Ti naš najmlajši in najhuje preizkušeni rodni brat, ki se danes srečno vračaš iz tisočletnega suženjstva pod svobodni domači krov jugoslovanski! Topli udarci Tvojega radostnega srca odmevajo danes v veliki

bratski sreči tudi v naših prsih. Na Tvoji od Boga tako blagoslovljeni zemlji se je dvigala pred tisoč leti prestolnica slovenskih kraljev, po Tvojih selih je zbiral nekdanj Samo svoje junake braniti našemu rodu stare pravde. In danes se zbirate Vi, sinovi teh junakov, in dvigate orlovski prapor svobode in pravice. Ponosni smo, da smemo klicati s prelepim imenom »brat« Vas, najidealnejše sinove prekmurske, Vas junake »prekmurske prostovoljne legije«, ki ste zaradi svoje domovinske ljubezni morali zapustiti svoj prelepi dom in iskati zavetja v naši sredi, da ste mogli bratje naprej! Pesem dela se je tudi v Prekmurju začela!

Telesna moč, duha krepost,
To vzor je lepi Tvoj — mladost!

Zdravi!

Predsedstvo Orlovske zveze.

Na ta prvi pozdrav predsedstva Orlovske zveze pred desetimi leti smo Prekmurci zelo ponosni. Pa ne le ponosni, več, ta pozdrav nam je stalna vzpodbuda pri našem narodnem delu. Smatramo namreč za svojo častno dolžnost, da ostanemo vedno vredni besedi, ki nam jih je izreklo predsedstvo v svojem pozdravnem pismu.

Iz kraja v kraj

Celjsko orlovsko okrožje.

Spet je preteklo leto in prišel je čas žetve, da pogledamo, koliker in kakšen sad je obrodilo naše delo. Na občnem zboru se morajo ugotoviti vse napake in neuspehi, pa tudi trud in delo naj žanje svoje plačilo. Preteklo poslovno leto nam nudi prav tako razveseljivo sliko kot prejšnje. Še na lanskem občnem zboru smo ugotovili, da so dobri društveni delavci prijeli za delo, in letos moramo priznati, da smo za svoje načrte in društveno delo našli pri vseh dobromislečih dosti razumevanja. Seveda življenje je pač tako, da smo morali včasih računati tudi s težavami. Veliko naklonjenost izven okrožja nam je pokazala JOZ z velikimi popusti pri raznih tečajninah, kar se pa moramo zahvaliti mnogo g. prof. Tomcu. Pa vzlic lepemu programu, ki smo ga lani razvili na občnem zboru, se nismo mnogo dvignili. Zaznamujemo sicer splošen dvig za 15%, vendar zaostajamo za lanskim za polovico. Okrožni odbor je storil, kar je bilo v njegovi moči, krivda je izven njegovega delovanja. Sicer pa se naj celotno delovanje razvidi iz naslednjega: Stalež celokupnega članstva je porastel komaj za 3%. Nekateri odseki, kakor Celje in Žalec, izkazujejo lep napredek, ostali pa malo nazadovanje. Število telovadcev je nekoliko padlo. To je pač valovanje v društvenem življenju, ki jasno kaže, da je organizem zdrav in čil in se vedno prenavlja, presnavlja in okrepuje z novimi močmi

in silami. Število delujočih odsekov je zrastle na 15. Žalec in Gor. Ponikva sta si opomogla, ustanovil se je nanovo odsek Slivnica, ki je kljub kratkemu obstoju pokazal toliko volje za delo, kot le malokateri. Delovanje odsekov je povoljno, le tu in tam je treba dreganja in obiskov, da se vzdrži odsek na višini. Svetla točka v našem minulem poslovanju so bile okrožne tekme. Vršile so se 30. aprila t. l. v Celju na letnem telovadišču celjskega odseka. Udeležili so se jih vsi odseki. Rezultati so dosti lepi, napredek se pozna pri lahki atletiki. Sicer doseženi uspehi niso še omembe vredni, vendar je lepo priznanje odsekom, ki imajo tako dobre telovadce kakor Celje, Trbovlje in Radeče. Vsi odseki so dosegli male diplome odnosno pohvalna pisma, odsek Celje pa veliko diplomu z 253 točkami. Članstvo je pokazalo lepo disciplino in poštrevolnost, organizacija tekem pa ni bila na isti višini, kakor preteklo leto. Pri Mladih smo napredovali za 20%, naraščaj pa je padel. Splošno se odsekovni odbori premalo posvečajo naraščaju, kar se razvidi že iz tega, da letos ni noben odsek izpeljal naraščajskih tekem, ker je okrožje prepustilo to odsekom, vsled velike zaposlenosti svojih odbornikov. Okrožni odbor je pač po svojih močeh posvečal pažno celotni organizaciji naraščaja in tudi večjo skrb odsekovnim vodjem. Notranje delo odsekov je pa razvidno predvsem iz prireditev. — Vsaka prireditev nam jasno kaže, ali odsek

dela ali ne. Število prireditev se je letos dvignilo za 65%. Vsi nastopi so dobro obiskani, število telovadcev veliko. Edina izje-

J. Godina, misijonar v Grobljah, l. 1919. po prihodu iz ogrskega ujetništva.

ma je bila okrožna prireditev v Trbovljah, kjer je nastopilo premalo telovadcev. Lani so močnejši odseki odpovedali, letos pa nasprotno manjši. Razen okrožne prireditve

so bile posvečene tri: Vojnik, Sv. Jurij in Griže blagoslovitvi praporov. V Vojniku se je vršila obenem proslavitev desetletnice in blagoslovitev doma. Glavna pozornost pa je bila letos posvečena tekmam; v ta namen so se vršili mesečni obiski po odsekih. Uspeh se je pokazal predvsem pri tekmah, razen tega pa tudi pri dobrem delovanju in življenju odsekov. Žalibog pa smo morali vsled tega zanemariti nekatere druge stvari radi pomanjkanja časa in delavcev. Vršili so se tehnični tečaji, kjer je mnogo pripomogel okrožju okrožni podnačelnik br. Orožen. Razen tega pa je dal celjski odsek vedno svoje ljudi na razpolago, tako da se mora priznati, da največ uspeha in dela zavisi ravno od njega. Okrožni Vestnik je izhajal mesečno, razen dvakrat; obravnaval je vedno aktualne stvari, predvsem važne istodobno. Ako se pa ozremo na splošno poslovno stran delovanja okrožnega odbora, vidimo, da je tudi tukaj dosežen lep uspeh. Okrožni sveti in seje so bile vedno sklepčne, v blagajni je zaenkrat tudi še nekaj denarja. Izdatki so bili predvsem za potnine (samo vožnjo!) in tečajnine vaditeljem. Ako pregledamo splošno stanje odsekov, moramo priznati, da je povsod mnogo volje za delo, predvsem pri močnejših odsekih. Vendar pa tudi slabejši ne zaostajajo. Zavedajmo se, da moramo z vsem življenjem dajati vedno dober zgled. Od nas vseh mora vedno izhajati smisel in razumevanje mlade duše. Nihče pa ne sme počivati na doseženih uspehih; čim več si storil, tem večje delo te čaka.

Urednikov radio

Dopisi: Po pravilih poslovnika mi je ravno za decembersko številko »Mladosti« poslalo veliko odsekov in okrožij dopise o svojem delovanju v preteklem letu. Vsi so skrbno sestavljeni in podajajo zanimivo sliko orlovskega dela. Zato mi je žal, da jih vsled pomanjkanja prostora v tej številki ne morem priobčiti, kar mi boste bratje gotovo blagohotno oprostili. Zaenkrat navedem samo imena odsekov, ki so mi poslali dopise; ti so: Argentina, Beograd, Bogojina, Dol pri

Ljubljani, Gorenje-savinjska srenja, Hrušica, Konjice, Predoslje, pozdrav bratov iz Budve, Sarajevo, Sv. Benedikt v Slov. goricah, Sv. Jurij ob j. ž., Sv. Križ pri Rogaški Slatini, Sveti Lovrenc v Slov. goricah, Št. Jošt nad Vrhniko, Šmartno ob Dreti, Tržič, Vojnik.

Zahvala. Vsem sotrudnikom, dopisnikom, čitateljem in vsem, ki so me s svetom podpirali pri uredniškem poslovanju, se tem potom najiskrenejše zahvaljujem za sodelovanje in pomoč.

To in ono

Nove knjige.

Dr. Mihael Opeka. **Jagnje božje.** Dvanajst govorov o daritvi svete maše. (Strani 108.) Ljubljana 1929. Založila prodajalna K. T. D. (H. Ničman). Cena 18 Din, po pošti Din 1-50 več. To je že sedemnajsta zbirka govorov,

ki jih je imel v ljubljanski stolnici priznani govornik g. kanonik dr. Opeka. Središče vsega življenja v sv. Cerkvi je najsvetejša daritev sv. maše. Zato je potrebno, da smo o sv. maši prav in natančno poučeni, da jo znamo prav ceniti in njene sadove sebi in bližnjemu in vernim dušam v korist obra-

čati. V pričujočih govorih nam pisatelj iz-
čerpno in nazorno, pa globoko čuteče podaja
nauke o tej visoki skrivnosti; razlaga nam
o pomenu daritev, o postavitvi sv. maše, o
njihnih sadovih, o obredu in obrednem je-
ziku. Naj bi knjiga marsikoga ogrela, da se
bo z veseljem udeleževal sv. maše tudi ob
dnevih, ko ni stroge zapovedi.

**A. Auffray: Vzgojna metoda blaženega
Janeza Bosca.** Po francoskem priredil pro-
fesor Ant. Logar. (Str. 125.) Ljubljana 1929.
Izdali in založili Salezijanci. Cena 16 Din.
Živa potreba nam je dala to knjigo, zakaj
iz nje spoznamo skrivnost salezijanske vzgo-
je, ki tudi po naših krajih dosega zelo lepe
uspehe. Blaženi Janez Bosco je bil kot vzgo-
jitelj predvsem praktik. Njegovo bogato živ-
ljenje in vzgojno delovanje se ne da kar
brez vsega spraviti v enostavne formule,
ker je preveč mnogostransko; zato še ni-
mamo sistematičnega dela, ki bi podajalo
v znanstveni obliki vzgojna načela in vzgoj-
no prakso tega velikega vzgojitelja; tudi
to delo noče biti strogo znanstveno, marveč
poljudno, informativno. Radi pregleda je
knjiga razdeljena v več poglavij, ki obrav-
navajo sledeča vprašanja: 1. Preventivni si-
stem vzgojevanja. 2. Prostost in vzgoja.
3. Veselje in vzgoja. 4. Avtoriteta in vzgoja.
5. Pobožnost in vzgoja. 6. Izvirni greh in
vzgoja. — V dodatku sledi kratek življenje-
pis bl. Bosca in nekaj podatkov o sedanjem
stanju njegovih naprav. Knjiga je zelo za-
nimiva, ker je za nas povsem nekaj novega.

**Trinštirideseto Letno poročilo central-
nega sveta in konferenc za leto 1928, druž-
be sv. Vincencija Pavelskega za prosto-
voljno oskrbovanje siromakov in za varstvo
mladine v Ljubljani.** 1929. (Str. 32.) Tiho in
skoro neopaženo med svetnim vrvenjem de-
luje krščanska ljubezen v Vincencijevi druž-
bi. Kako je razširjena med našim narodom
in kako je blagoslovljeno njeno delo med
siromaki in mladino, nam kaže pričujoča
knjiga, ki nam v začetku poda tudi kratek
življenjepis sv. Vincencija Pavelskega.

Knjige Družbe sv. Mohorja za leto 1929.
Družba sv. Mohorja je štela letos 53.405
članov, za 2356 več kot lani. Že ta napredek
priča, da je slovenski narod prav tesno
navезan na Družbo sv. Mohorja in da nje-
nega vsakoletnega književnega daru narav-
nost potrebuje kakor vsakdanje hrane. Pred-
sedstvo in uredništvo se zavedata velike
naloge, ki jo vrši družba med ljudstvom, in
se zato ne strašita ne žrtev ne naporov, sa-
mo da dasta čitateljem v roke najboljše
dušne hrane, pa tudi v najbolj prikupljivi
zunanji obliki. Za leto 1929. je Družba sv.
Mohorja izdala desetoro knjig: pete-
ro kot redno izdanje, petero za doplačilo.
Kot redno izdanje: 1. Koledar za
leto 1930 (str. 176). Oblika je ostala ne-
izpremenjena. Poleg praktičnega koledar-

skega dela je pa koledar zanimiva ljudska
čitanka, ki informira o vseh važnih sodob-
nih vprašanjih; posebno zanimivi so članki
o velikosti posameznih narodov, o javnem
skrbstvu in o novi cerkveni državi. Koledar
je tudi bogato ilustriran. — 2. Sloven-
ske večernice, 82. zvezek, obsegajo iz-
virno povest Ivana Zorca: Domačija ob Te-
menici. (Str. 112.) Je to prava družinska po-
vest, ki slika dobre in slabe lastnosti, lju-
bezen do domačije, trmoglavost in pokoro
zanjo. Jezik je lep, dejanje napeto, da mora
vsakogar zanimati. — 3. Zgodovina
slovenskega naroda, 8. zvezek. Naj-
novejša doba. Spisal dr. I. Mal. (Str. 336.)
Ta zvezek, ki obsega dobo našega politič-
nega jerobstva (1814—1848), je bogat vir za
spoznavanje naše domače zgodovine. Opi-
suje nam prehod iz francoske v avstrijsko
upravo, novo ureditev dežele; nadaljnji raz-
voj javne uprave, osnovne smernice državne
politike in kulturna gibanja te dobe; opisuje
boje za slovensko šolo, gospodarske in soci-
alne razmere. Ker smo iz teh časov že mar-
sikaj slišali iz ust naših starih očetov, nas bo
knjiga tembolj zanimala. — 4. Grče, spi-
sal Slavko Savinšek. (Str. 120.) Je to izvirna
družinska povest, ki v lepem, gorenjsko-
krepkem jeziku slika trmaste značaje, res
prave grče. Povest se godi v gorenjskih
hribih. Dejanje je ves čas napeto. — 5. Živ-
ljenje svetnikov (6. zvezek). (Strani
112.) Pod uredništvom prof. dr. Fr. Kovačiča
je več gg. pisateljev v tem zvezku znanstveno
obdelalo življenje svetnikov, katerih se v
Cerkvi spominjamo od 1. do 21. aprila. —
Petoro knjig za doplačilo: 1. Knjiga o življenju,
spisal dr. Aleš Ušeničnik. (Str. 208.) Cena za ude broš.
Din 22, vez. Din 28. Prvič je izšla ta knjiga
v viharju svetovne vojne l. 1916. Kako po-
trebna je bila takrat, priča dejstvo, da je
bila kmalu razprodana. Gotovo je danes vsaj
toliko potrebna, če ne še bolj kot v vojni.
Strah pred smrtjo, kakor smo ga poznali v
času svetovne vojne, se je nekako razblinil;
življenje se je spet razbohotilo, postalo je
svoje čare in omame, da se oddolži za
komaj minilo dobo splošnega umiranja. V
naših dneh so zadobila novo, a skoro brez-
upnejše obličje stara vprašanja: Kaj je živ-
ljenje? čemu živimo? ali je vredno, da ži-
vimo? itd. In na ta vprašanja nam ta knjiga
odgovarja na podlagi znanosti in vere. Mla-
dina, sezi po tej knjigi in po njenih naukih
uredi svoje življenje! — 2. Iz Kaire v
Bagdad, (str. 183—378), je nadaljevanje
poljudnoznanstvenega dela o deželah in
mestih, kjer so se vršile zgodbe sv. pisma.
V tem delu opisuje Palestino in Arabijo ter
Mezopotamijo. Knjiga je lep dokaz za res-
ničnost svetopisemskih podatkov. Tekst krasi
mного slik. Cena za ude Din 30. — 3. Dr.
Janez Ev. Krek, Izbrani spisi. II. zvezek. Prvih pet let javnega dela. (1892
do 1897.) 2. snopič. Članki in govori. Uredil

Ivan Dolenc. (Str. 195—399.) Ta knjiga je nadaljevanje dela, ki ga je začela Mohorjeva družba izdajati l. 1927. Obsega predvsem Krekove članke iz »Slovenca« v letih 1892 do 1897. Cena za ude broš. Din 28, vez. Din 34. — 4. Palček, knjiga za otroke. Češki spisal V. Riha, prevedel dr. Fr. Bradač. (Str. 117.) Cena za ude broš. Din 12, vez. Din 17. Knjiga pripoveduje lepo pravljico o palčkih in ima lepe slike. Kot nalašč bo za Miklavžev dar ali pa za na božično drevesce našim malčkom. — 5. Presveto Srce Jezusovo, kralj in središče vseh src. Druga izdaja. Sestavil Janez Pristov, D. J. (Str. 320.) Cena za ude z rdečo obrezo Din 20, z zlato obrezo Din 28. Prva izdaja tega lepega molitvenika je pošla, zato je pisatelj priredil drugo, izpopolnjeno izdajo. Vsem častilcem Jezusovega Srca bo kar najprimernejše berilo. — Fantje, čitajte radi knjige Družbe sv. Mohorja in dajte jih tudi drugim v roke. Pomagajte širiti Mohorjevo družbo, pa boste s tem vršili blagoslovljeno apostolsko delo za dober tisk, za zdravo dušno hrano našega naroda.

Misijonski koledar za leto 1930. Enajsti letnik. (Str. 112 + 18 strani slik.) Založilo Misijonišče v Grobljah. Cena Din 10.—. — Izrpen, skrbno sestavljen pregled in pomen katoliških misijonov po vesoljnem svetu nam podaja ta koledar. Med vsebino je vpletenih veliko zelo zanimivih slik. Bratje, sezite po njem, da boste tudi vi pomagali uresničiti besede koledarjevega prologa: Poglej, o Bog, naš varuh, in ozri se na obličje svojega Maziljenca, ki je dal samega sebe v odrešenje sveta, in daj; da se bo od solnčnega vzhoda do zahoda poveličevalo tvoje ime med narodi in da se bo po vseh krajih opravljala in darovala tvojemu imenu čista daritev.

Talna telovadba. »Talna telovadba« je naslov knjižici, ki jo je izdala in založila Jugoslovanska orlovska zveza v Ljubljani. Knji-

žica, ki obsega 40 jako lepih tiskanih strani in ravno toliko ilustracij, je zelo razumljivo pisana in pregledno sestavljena. Lahko trdim, da se bo njene jako proste vsebine veselilo staro in mlado. Obsega razne skoke, stoje, toče, premete, ježe (jahanje) itd. ter navaja mnogo praktičnih in pa preizkušenih sredstev, s katerimi si napravimo vsako telovadno uro res fantovsko, veselo, zabavno in privlačno. Ne sme biti edinice brez te knjižice! Kot nalašč je knjižica najboljše nadomestilo zlasti za one odseke, ki so brez orodja ali pa ga ne goje.

Gotovo pa je, da je talna telovadba jako dobro, če ne najboljše nadomestilo za lahko-atlete, da si tudi v zimskem času ohranijo ono prožnost in moč, kojo so si pridobili v poletnem času na prostem, v čistem zraku, zlatem solncu in mrzli vodi.

Skoro neobhodno potrebna pa je zopet orodnim telovadcem, da si z njeno vsebino obogate svojo spretnost in pogum.

Brez dvoma pa bo ta jako dobra telesna vzgojna knjižica prinesla v naše telovadnice mnogo novega, še več pa koristnega, kajti redna talna telovadba ima tudi to nadvse dobro lastnost, da se telo lepo in vsestransko enakomerno razvija.

Bratje! Hočemo, da smo veseli, spretni, hitri in pogumni. Kako vse to doseči, nam izredno lepo pove knjižica »Talna telovadba«, ki stane 6 Din za Orle. Vsaka edinica naj si takoj naroči vsaj dva izvoda in sicer enega za članstvo in drugega pa za naraščaj (Orličje) zlasti Mladce. Naročite in sezite vsi po njej, da ne poide! Prepričali se boste, da ima knjižica mnogo koristnega, veselega, pa tudi zabavnega.

Talna telovadba je tisto, kar nam je manjkalo v telovadnicah in talna telovadba je tisto močno sredstvo, s katerim boste pritegnili vse, kajti ona je za mlado in staro, ker je prikupljiva.

Vsem sotrudnikom in čitateljem „Mladosti“ želim vesele božične praznike in srečno novo leto.

Urednik.

Vsebinska 12. številke: Zakon o ustanovitvi Sokola kraljevine Jugoslavije. — Prosveta in vzgoja: Fr. Neubauer: Dete božje pridi! — Dr. Joža Basaj: Fantom za novo leto. — A. Komar: Fantiči. — Dr. Fr. Jaklič: Po mnogih zmotah in zablodah. — Al. Napret: Sin in mati. — V. D.: Tvoj in moj obraz. — Fr. Strah: Med brati Čehi. — Dr. K. V.: Pljuca in telesne vaje. — Trije Slovenci, bivši Orli, misijonarji v Indiji. — F. P.: Blaženi Janez Bosco. — Organizacija: Naša hrana, obleka in stanovanje. — Erko: Še en prispevek k zgodovini prvega prekmurskega orl. odseka. — Urednikovo radio. — To in ono: Nove knjige. — Slike: Orlovski odsek Hrušica s tremi prehodnimi darili. — Praga: Mladci s kopji sv. Vavla v sprevedu. — Praga: Br. Jezeršek izvaja vajo na krogih. — Blagoslovitev društvenega doma v Sv. Križu pri Rog. Slatini. — J. Godina.

USTANOVljena leta 1889

MESTNA HRANILNICA LJUBLJANSKA

GRADSKA STEDIONICA

LJUBLJANA
PREŠERNOVA ULICA

Telefon šte. 2016 Poštni ček 10.533

Stanje vloženega denarja
nad 360 milijonov dinarjev

Sprejema vloge na hranilne knjižice kakor tudi na tekoči račun, in sicer proti najugodnejšemu obrestovanju. — Hranilnica plačuje zlasti za vloge proti dogovorjeni odpovedi v tekočem računu najvišje mogoče obresti.

Jamstvo za vse vloge in obresti, tudi tekočega računa, je večje kot kjerkoli drugod, ker jamči zanje poleg lastnega hranilničnega premoženja še mesto Ljubljana z vsem premoženjem ter vso davčno močjo. Vprav radi tega nalagajo pri njej sodišča denar nedoletnih, župnijski uradi cerkveni in občine občinski denar. Naši rojaki v Ameriki nalagajo svoje prihranke največ v naši hranilnici, ker je denar tu popolnoma varen.

